

Sociale netværk i fjordbyerne på Norddjurs

Billede: Kareby med fjord og marker.

Aalborg Universitet
10. semester sociologi 2022

Emma Margrethe Rasmussen

Vejleder: Hanne Louise Jensen

Anslag 167.574

Et lille forord

Allerede inden vi studerende går i gang med vores speciale, bliver vi opfordret til at vælge et emne til vores speciale, som vi først og fremmest synes er interessant at dykke ned i. Jeg blev derfor hurtig klar over, at jeg skulle lave et speciale, hvor mit nærområde var centrum. Derfor er de østlige fjordbyer langs Randers fjord omdrejningspunkt for min interesse for sociale netværk og deres indflydelse på, hvordan vi har det.

En stor tak skal lyde til mit eget lokale netværk, der har stillet op til interviews, sat mig i kontakt til andre informanter og delt ud af fortællinger og viden. Ligeledes en tak til min vejleder Hanne Louise for hendes tålmodighed og tro på, at jeg sagtens kunne. Og til sidst men ikke mindst en stor tak til mine tidligere studiekammerater for at bruge deres tid på at transskribere, læse og komme med feedback.

Uden netværk var mit speciale ikke endt, hvor det er.

Summary

A large portion of Danish rural municipalities located at the outskirts of the country, or located a fair distance from mayor cities, are challenged by a host of factors such as a steady depopulation into more urbanized areas, closure of everyday institutions and commercial facilities. A rural area at the northern end one such municipality, The Municipality of Northern Djursland 'Norddjurs Kommune', are located five small villages that stretches along Randers Inlet 'Randers Fjord'. Despite these challenges which seems to indicate that these rural areas have little to offer its inhabitants, some research literature imply that the overall life quality is significantly higher in these rural. Some research attributes this to the effects of nature, while others link this result to the higher feeling of security.

This Sociological Master thesis aims to answer the study question: *'How do the inhabitants of the villages along the inlet practice local social networks, and what implications does this practice have upon their subjective life quality?'* Using a qualitative case design approach, this study's empirical material consists of eight semi structured individual interviews with inhabitant of these villages. The analysis of this study applies an individualistic hermeneutic framework, using an abductive research method. The study question is answered with the assistance of the sociologist Robert L. Sampsons, and his theory of *'neighborhood effects'* and *'collective efficacy'*, as well as the sociologist Ruut Veenhoven and his research in *life satisfaction* and *happiness*. These theoretical perspectives ad a conceptual universe to grasp and study the social networks that reside within these villages, and also help to meaningfully interpret the presence and nuances of life quality experienced.

This study finds that some strong social networks are present in all these villages and can be said to contain a measure of collective efficacy, even though not all habitants participate in the social life. The social networks are practiced in many ways, but foremost at local gatherings and in the everyday solving of local task, where the inhabitants trade services between- and helps each other. The study concludes that the closeness of the social ties amongst the inhabitants is not essential for the existence of social networks, but that the access to local meeting hubs is quite important for the establishment of these networks. Local willingness to act on behalf of the common good of the village is also concluded to be important to the practice of social networks. The overall presence of collective efficacy is concluded to have a great impact for the villages to be considered well-functioning. The collective efficacy is mobilized to cultivate the social networks hosting social events for its inhabitants, therefor it is crucial. Mutual trust is an important factor for the collective efficacy, for the inhabitant to help one another and to participate in local events. This trust within the villages grants their inhabitants a *'part-satisfaction'* attributed to the place they live, while also contributing to a feeling of security. The villages also

experience types of enduring life-satisfaction, general passing pleasures and satisfactions attributed to the social networks within the villages. In conclusion this study finds that the social networks practiced in the villages have a positive effect on the life quality of their inhabitants.

The result of this thesis seems to be largely coherent with the prior research literature on the subject, as well as with Sampsons theory on neighborhood effects and collective efficacy. The result of this case is expected to be representative of similar small towns in rural areas, challenged by depopulation and closure of everyday institutions.

Indholdsfortegnelse

1 Indledning	6
2 Eksisterende forskning.....	8
2.1 Homogenitet og heterogenitet.....	8
2.2 De danske landdistrikter	10
2.3 Livskvalitet forbundet til steder	11
3 Problemformulering.....	13
3.2 Geografisk afgrænsning.....	13
3.2.1 Fjordbyerne.....	14
3.3 Begrebsafklaring.....	15
4 Videnskabsteori	16
4.1 Filosofisk hermeneutik.....	17
5 Den abduktive tilgang.....	19
6 Det kvalitative casestudie	20
7 Metode	21
7.1 Interview	21
7.2 Interviewguide.....	23
7.3 Specialets interviews.....	24
7.3.1 Indbyggernes beskrivelse af fjordbyerne	25
7.4 Operationalisering.....	25
7.5 Forskerrolle.....	27
7.6 Adgang til feltet.....	29
7.7 Transskribering	29
7.8 Etik.....	31
7.9 Kvalitetskriterier i kvalitative undersøgelser	32
7.10 Analysestrategi	34
8 Teori.....	35
8.1 Social Kapital.....	36
8.1.1 Robert L. Sampson – Collective Efficacy	36
8.2 Livskvalitet.....	39
8.2.1 Ruut Veenhoven.....	39
9. Analyse.....	42
9.1 Fjordbyindbyggerne og deres tilhørsforhold	43
9.1.1 Tilflytter eller ej	44

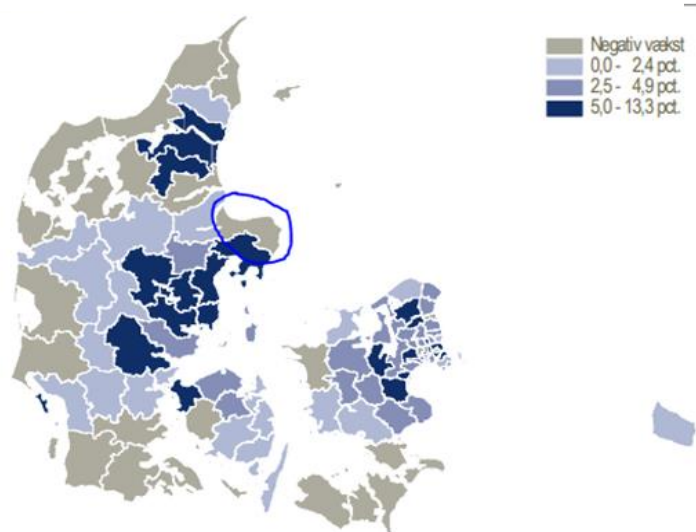
9.2 Lokale sociale netværk.....	45
9.2.1 Samlingssteder.....	48
9.2.2 Tilliden blandt indbyggerne.....	50
9.2.3 Kollektiv mestring	51
9.3 Livskvalitet.....	53
9.3.1 Stedet og naturen.....	53
9.3.2 Familien	54
9.3.3 Livskvalitet i forbindelse med det lokale fællesskab	55
10 Konklusion	57
Litteraturliste	62

1 Indledning

At være eller ikke at være... sådan lyder overskriften på Hanne W. Tanvigs, leder for center for forskning og udvikling i landdistrikter (CFUL), debatindlæg fra 2005. Her problematiserer Tanvig, hvordan landdistrikternes udvikling særligt i udkantsområderne er under pres (Tanvig 2005:3). Forståelsen af landdistrikter har udviklet sig igennem tiden. Tidligere beskæftigede og befolkede landbruget landdistrikterne, hvor bønderne producerede mad til bybefolkningen. Dengang var landdistrikterne kendetegnet af landbruget, og stod i kontrast til livet i byen. I dag defineres landdistrikterne ud fra forskellige parametre, som f.eks. befolkningstallet, socioøkonomiske forhold og 'det åbne land' (Tanvig 2005:4-5). Ifølge Tanvig består lokalsamfund herunder landdistrikter af tre elementer: det fysiske rum med et sæt af strukturer, de økonomiske aktører (erhvervslivet) og det civile samfund (indbyggerne, sociale og kulturelle forhold). Udviklingen i lokalsamfund opstår dermed når indbyggerne og erhvervsliv forstår at spille sammen lokalt og samtidig bruger de særlige muligheder, som findes lokalt (Tanvig 2005:6-7). Derfor er udviklingen i landdistrikterne ikke kun defineret af landbruget i dag, men også i langt højere grad af de mennesker, som er bosat der. Nogle lokalsamfund klarer sig bedre end andre, og der er mange bud på, hvad grunden til dette er. Et eksempel er et stærkt lokalt foreningsliv (Tanvig og Svendsen 2005:15). Ifølge Tanvig står landdistrikterne på samme tid i et brændpunkt og et forsvindingspunkt: nogle kan se lyset i landdistrikterne, og andre kan ikke, men det der er altafgørende for udviklingen af landdistrikterne, er udnyttelsen af egne lokalt betingede styrker (Tanvig 2005:47). Udvikling af landdistrikterne er dermed betinget af, at der fokuseres på de mennesker der bor der, og hvilke ressourcer de har.

Der er et utal af eksempler på, at landdistriktsudvikling stadig i dag er et meget omtalt emne både i politik og i forskningen. På folkemødet på Bornholm i 2018 diskuterede tre borgmestre og formanden for Landdistrikternes Fællesråd, hvordan man kan øge bosætningen i landdistrikterne. Urbaniseringen har i årtier skabt en bølge fra land til by, hvilket har været med til at affolke udkantsområderne, og dermed skabe en ulighed blandt storbykommunerne og yderkommunerne (Østergaard 2018). Borgmester i Nordfyns Kommune Morten Andersen uddyber, at landdistriktsudvikling handler om mennesker, og at det kan tilbyde en anden livsform end storbyerne. En livsform og et alternativt tilbud

Figur 1. Befolkningstilvækst 2021-2031

som vi skal blive ved med at kunne tilbyde (Østergaard 2018). En af de udkantskommuner, som er præget af en befolkningsnedgang, er Norddjurs Kommune. Dette illustreres i figur 1, som er en befolkningsfremskrivning fra 2021 til 2031 udarbejdet af Danmarks Statistik (Danmarks statistik 2021:96). I figuren ses det, at det forventes, at Norddjurs Kommune har en negativ vækst i

perioden, mens bl.a. nabokommunen Syddjurs har en positiv vækst mellem 5-13,3 procent. Den såkaldte 'rådné banan' er tydeligt afbilledet i figuren langs Jyllands vestkyst og den sydlige del af Danmark. Norddjurs Kommune skiller sig dog ud ved at være omgivet af kommuner, der alle forventes at være i vækst de kommende år. Dette scenarie er med til at gøre Norddjurs Kommune som en interessant case at undersøge nærmere, da den med sin placering i forholdsvis kort afstand til de store byer Randers og Aarhus stadig forventes at have svært ved at tiltrække nye indbyggere, til trods for at de omkringliggende kommuner ikke ser ud til at have samme problem. Jeg finder det derfor interessant at dykke nærmere ned i, hvad der er på spil i landdistrikterne i Norddjurs Kommune.

Jeg er ikke alene om min interesse for, hvad der rør sig i de danske landdistrikter. Sociolog og fremtidsforsker Birthe Linddal Jeppesen arbejder i øjeblikket på hendes ph.d.-afhandling *Social kapital i landdistrikter*, som forventes færdig i 2022. Afhandlingen omhandler social kapital og den transformation der sker med bl.a. fællesskaberne i landdistrikterne og at selve landdistrikterne er under udvikling. Hun sætter spørgsmålstegn ved, om der er tale om en krise eller noget nyt og bedre (Roskilde universitet.dk). Ligeledes står Realdania bag det igangværende projekt *Livskvalitet i yderområderne og landdistrikter*, der kortlægger, hvad der giver folk i yderområderne deres høje livskvalitet. Projektet funderes på en måling foretaget af Danmarks Statistik og Gallup, som viser, at livskvaliteten er højere på landet end i byerne. Her har 82 procent af danskerne i landdistrikterne en høj livskvalitet sammenlignet med 76,8 procent af alle danskere (Realdania.dk). Formålet med projektet er at give en større viden om, hvorfor livskvaliteten er højere i landdistrikterne. Projektet forventes færdig i 2022 og består af 4 dele, hvor den første del er ledet af sociolog Pia Heike Johansen. Denne del har titlen *Livskvalitet i hverdagslivet* og ønsker at afklare, hvad livskvalitet er, når man bor på landet, og hvordan det kobler sig til fællesskaber, traditioner og lokale mødesteder. Et af de steder, som er en del af

undersøgelsen, er Norddjurs Kommune (Realdania.dk). I forlængelse af projektet, har Johansen i samarbejde med journalist Anders Lund Madsen udarbejdet podcastserien *Trods alle odds* fra december 2020. I podcasten stiller de sig undrende overfor, hvordan det kan være, at livskvaliteten er højere på landet, når vi ofte hører historier om et stort forfald med lukkede skoler og butikker, samt en massiv fraflytning i de danske yderområder. I episode 3 *smølfen* tager Lund Madsen til Norddjurs, for at høre mere om, hvorfor man vælger at bo på Norddjurs, og hvordan det er at bo der. Johansen forklarer, at indbyggerne i Norddjurs skiller sig ud i forhold til den måde, hvor de er tilfredse med at bo på landet. Her flytter man til Norddjurs pga. landlivet, og at man kun arbejder det man behøver, for at kunne betale huslejen. Ellers klarer man sig ved at være selvforsynende. Når nu husene er billige, så behøver man ikke arbejde så meget (Madsen 2020:2:30-6:00 min.).

2 Eksisterende forskning

Den nedenstående eksisterende forskning udgør en kombination af nutidig forskning, der kan diskuteres i relation til nærværende undersøgelsesresultater – og ældre etableret forskning, der bidrager med en række grundlæggende forskningsmæssige bidrag, som den nutidige forskning tager udgangspunkt i. Indledningsvis vil dette afsnit gøre rede for betydningen af individuelle karakteristika, heterogen og homogen indbyggersammensætning, mobilitet og ressourcer blandt indbyggere i landdistrikter. Derudover præsenteres forskning der belyser steders potentielle betydning for individets livskvalitet.

2.1 Homogenitet og heterogenitet

En af dem, der undersøger nabosammensætninger, er sociolog Herbert J. Gans. I hans artikel *Planning and Social Life: Friendship and Neighbor Relations in Suburban Communities* fra 1961 forklarer han, hvordan sociale relationer blandt naboerne i forstæderne påvirkes og forklares af menneskers homogenitet med henblik på, at en række karakteristika skal matche hinanden. Gans forklarer, at homogene befolkningsgrupper har lettere ved at skabe tætte sociale relationer blandt naboer, hvorimod heterogene befolkningsgrupper derimod ikke har samme forudsætning (Gans A 1961:134-135). Sociologer er generelt enige om, at handlinger, værdier og interesser er vigtigere karakteristika for homogenitet end baggrundsfaktorer (Gans A 1961:137). Gans observationer i Park Forest og Levittown i New Jersey viser, at når naboer er særligt homogene, kan der i blokkene skabes venskabelige relationer uanset deres størrelse (Gans A 1961:138). Gans påviser her, at det er hvilke karakteristika, som de involverede beboere besidder, som styre intensiteten og kvaliteten af de sociale relationer (Gans A 1961:139). Gans' artikel undersøger de sociale netværk i en forstad i New Jersey, hvilket skiller sig ud i

forhold til nærværende speciale, som ønsker at undersøge de sociale netværk i et landdistrikt på Norddjurs. Casen er dermed forskellig fra hinanden, men specialets ønske om at undersøge de sociale netværk blandt indbyggere gør artiklen særdeles relevant, og er med til at åbne et videnshul, hvor de sociale netværk i landdistrikterne undersøges.

Sondringen mellem homogenitet og heterogenitet er også til stede hos Jesús Oliva, når han mener, at landdistrikterne står overfor nye udfordringer i forbindelse med nye mobiliteter og lokale fix-punkter i artiklen *Rural Melting-pots, Mobilities and Fragilities: Reflections on the Spanish Case* fra 2010 (Oliva 2010:278). Oliva mener, at en generel antagelse om landdistrikterne tidligere var, at de var socialt homogene. De var præget af en begrænset type arbejde, isolation, en overvægt af landbrug og et fælles bånd til stedet, hvilket synes at gøre indbyggerne mere homogene, end det var muligt i byerne. Hertil forklarer han, at migrationen i 00'erne har været med til at øge den sociale diversitet og skabe det som Oliva kalder for nye smeltedigler i landdistrikterne, som f.eks. består af eks-byboere og pensionister (Oliva 2010:279-280). Mobilitet har altid fundet sted i landdistrikterne, men på trods af dette, har landdistrikterne været set som modsætningen til bylivets hastige forandring. Mobiliteten i landdistrikterne kan forstås som pendling, hvor pendling til arbejde udenfor landdistrikterne, har været overlevelsesstrategier i de landdistrikter, som ikke har været selvforsynende økonomisk. Oliva forklarer derfor, at bilen i dag har stor betydning for lokal bosætning, da den gør placeringen af arbejdspladsen mere fleksibel (Oliva 2010:284). Mobilitet kan også være kilde til ustabilitet. Eksempelvis medfører international mobilitet usikkerhed vedrørende deres indvirkning på lokal demografisk ubalance, som f.eks. aldring og revitalisering. Det ses i mindre kommuner, hvor befolkningen er ældre og med mange landmænd, hvor unge eks-byboere skaber forskelle og immobilitet (Oliva 2010:289-290). Pendlingskulturer ændrer deres placering efterhånden som de udvikler sig og bliver til lokale strategier for nye generationer og de nye beboere. Yderligere bliver turismemønstre omdannet til boligturisme eller pensionistvandring, der ændrer lokale økonomier og tilføjer nye sociale agenter til landdistrikterne. Oliva forklarer, at mobiliteter kan forventes at blive stadig vigtigere i landdistrikterne. Bevægelserne, der når landdistrikterne, vil uden tvivl spille en afgørende rolle i fremtiden pga. indvirkningen på den lokale demografi og økonomi. I forhold til bilbrug konkluderer Oliva, at bilmobiliteten anses for en vigtig privat ressource for social deltagelse, men som dermed også kan resultere i social ulighed hos dem uden bil. Han stiller dermed spørgsmålstegn ved de traditionelle og homogene landdistrikter og om landdistrikterne i virkeligheden i dag vil anses som mere socialt heterogene (Oliva 2010:292).

Hvorned Gans beskriver, at homogenitet blandt indbyggerne i forstæderne kan have en positiv indvirkning på de sociale relationer, der opbygges, og at heterogenitet modsat kan virke svækkende for

de sociale relationer, så forklarer Oliva, at de spanske landdistrikter i dag anses for at være mere heterogene end de tidligere har været. Gans går yderligere ind i diskussionen omkring hvorvidt homogene og heterogene befolknings sammensætninger er at foretrække i boligområder i hans artikel *The Balanced Community: Homogeneity or Heterogeneity in Residential Areas?* fra 1961. Gans forklarer, hvordan der både kan være ønskede og uønskede resultater af en indbyggersammensætning, der enten er meget heterogene eller meget homogene. Troen på effektiviteten af en heterogen indbyggersammensætning bygger på antagelsen om, at hvis forskellige mennesker lever sammen, vil de uundgåeligt blive gode naboer og måske endda venner, som resultatet af, at de respekterer hinandens forskelle, men at der altid vil være situationer, hvor heterogenitet ikke vil have den ønskede effekt (Gans B 1961:58). Formålet med artiklen er dermed at vise, at fordelene ved heterogenitet og ulemperne ved homogenitet blandt indbyggere er blevet overdrevet. Da ekstrem homogenitet eller heterogenitet er uhensigtsmæssige. Den ideelle løsning vil være tilstrækkelig homogenitet med hensyn til karakteristika, som vil sikre: a) nok enighed mellem naboer for at forhindre konflikt, b) positive men ikke nødvendigvis intensive relationer mellem naboer med hensyn til fælles behov og forpligtigelse og c) ulighed for et gensidigt besøg og venskabsdannelse for dem, der ønsker det i umiddelbar nærhed. Det er dog svært at fastslå, hvilken blanding af de specifikke karakteristika, som vil give den ideelle homogenitet (Gans B 1961:59). Gans åbner hermed op for, en uvidenhed omkring, hvilken sammensætning af indbyggere i et afgrænset område, der er mest fordelagtig. Det gør det derfor interessant at se på, hvilke karakteristika, som indbyggerne selv oplever, er af betydning for at danne lokale sociale netværk.

2.2 De danske landdistrikter

Sociologerne Anja Jørgensen, Mia Arp Fallov og Rikke Skovgaard Nielsen undersøger, hvordan man skal karakterisere relationerne mellem kommunal-, samfunds- og erhvervsaktører i Lemvig, hvilken rolle kultur og stedstilknytning spiller for disse sammenhængende relationer, og hvordan de generere kollektive handlinger i og for landdistriktsudvikling i artiklen *'Just ask Eric': On the Importance of Governance Efficacy, Territorial Ties and Heterogenous Networks for Rural Development* fra 2021 (Jørgensen et al. 2021:304). Landdistriktsudvikling afhænger af institutionel kapital bestående af vidensressourcer, relationelle ressourcer og mobiliseringsevner. I den forbindelse undersøger artiklen, hvor tæt interaktionen mellem centrale lokale autoritets personer og territorielt baserede netværk bliver afgørende for udviklingen af Collective Efficacy, herefter kaldet kollektiv mestring, og dermed lokale muligheder for udvikling (Jørgensen et al. 2021:305). Casestudiet bygger på forskning, der sætter social kapital i centrum for neo-endogen landdistriktsudvikling, men søger også med et kritisk blik at undersøge, hvordan social kapital er drivkraft i territorial udvikling (Jørgensen et al. 2021:306). Det gør det endnu mere relevant at se nærmere på, hvilke typer ressourcer, der spiller en rolle i lokal udvikling

og betydningen af særlige former af netværk. På baggrund af kvalitative interviews, skabes betegnelsen 'Governance Efficacy' til at betegne samspelet mellem den lokale kultur for deltagelse (kollektiv mestring), facilitering af netværk og pragmatisk styringstilgang. Governance Efficacy er svært at oversætte til dansk, men er et koncept, der fokuserer på lokale evner til at udnytte kollektiv mestring til territorial udvikling (Jørgensen et al. 2021:316-317). Til sidst i artiklen konkluderes det, at konceptet om Governance Efficacy er udviklet for at betegne kapaciteten til at mobilisere kollektiv mestring i forhold til territorial udvikling. Den første lektie man kan drage er, at kollektiv mestring fremmer lokal udvikling, ved at skabe grundlag for at komme videre. Den anden lektie, som der kan drages fra Lemvig casen er, at Governance Efficacy er vigtig for lokalt engagement i løsningen af lokale (sociale og territoriale) problemer på innovative måder (Jørgensen et al. 2021:317).

Mens Gans hævder at bestemte karakteristika skal være fælles blandt indbyggerne for at oprette et venskabeligt nabolag, så hævder Jørgensen et al. at ressourcer og social kapital, som værende det, der kan skabe kollektiv mestring og derigennem skabe udvikling i landdistrikterne. Oliva beskriver yderligere, hvordan de nye mobiliteter er med til at øge diversiteten i landdistrikterne, og forbinde landdistrikterne med det øvrige samfund. Der antydes en fælles forståelse af, at det er indbyggernes sammensætning af ressourcer, som er med til at definere et områdes potentiale og dermed også landdistrikternes. De karakteristika som Gans beskriver, kan nemt konverteres til de ressourcer, som Jørgensen et al. har i fokus, hvilket fører til, at der skabes relationer, også kaldet netværk, mellem indbyggerne. I skildringen af de opståede netværk fremstår social kapital som en central ressource.

2.3 Livskvalitet forbundet til steder

I specialets indledning åbnede jeg op for sammenhængen mellem det sted, som man vælger at bosætte sig og ens velbefindende. Hvad end det er i form af psykisk- og fysisk sundhed, helbred, livskvalitet, lykke eller lignende. Jeg finder det derfor interessant at se nærmere på, hvilken forskning der er omkring sammenhængen mellem det sted en person bor og individets trivsel. En af dem, der belyser dette er sociolog Andreas Lindegaard Jakobsen.

Jakobsen klarlægger sin forskning af sociogeografisk ulighed i mental helbred i artiklen *Neighborhood socioeconomic deprivation and psychiatric medication purchases. Different neighborhood delineations, different results? A nationwide register-based multilevel study* fra 2021. I Jakobsens undersøgelse anvendes køb af psykofarmaka som mål for mentalt helbred, hvilket undersøges gennem en ny inddeling af mikroområder. Resultaterne af dette er, at indbyggere i de socialt udsatte områder har en højere sandsynlighed for at købe psykofarmaka. I resultatet er der taget højde for den enkelte indbyggers

uddannelsesniveau, indkomst og beskæftigelsesstatus, hvilket betyder, at det har en betydning at bo i et socialt udsat område til trods for, at indbyggeren ikke selv anses for at være udsat (Jakobsen 2021:5-6). Denne forskning er derfor med til at konkluderer, at det sted man bosætter sig kan have en betydning for ens mentale helbred. Det er derfor ikke nok blot at se på den enkelte indbyggers individuelle sociale faktorer, men vi bliver også nødt til at inddrage de sociale forhold i det geografiske område, hvor individet er bosat, for potentielt at kunne forebygge mentale helbredsproblemer og mindske den sociale ulighed i sundhed (Jakobsen og Lund 2022:11). Sammensætningen af indbyggerne i et område, har dermed ikke kun en betydning for opbygningen af relationer, som vi så i den ovenstående forskning, men også på indbyggernes mentale helbred.

I en større kvantitativ spørgeskemaundersøgelse foretaget af Kantar Gallup for Videnscenter Bolius og Realdania undersøges boligens betydning for indbyggernes hverdag og livskvalitet. Undersøgelsen *Danskerne i det byggede miljø* er foretaget fire gange med et års mellemrum senest i 2021 (Kantar Gallup 2021:3). Her inddeles befolkningen i fem urbaniseringsgrader, hvor de benævner den ene for et landdistrikt. Denne er karakteriseret ved områder med under 200 indbyggere. I undersøgelsen spørges der ind til, hvor tilfreds man alt i alt vil sige, at man er med tilværelsen for tiden. Her ses det, at indbyggerne er mest tilfredse i landdistrikterne og i de mindre byer, mens de er mindst tilfredse i hovedstadsområdet. (Kantar Gallup 2021:9). I undersøgelsen bliver der også spurgt ind til, hvordan relationen til naboerne er. Her findes de tætteste naborelationer ligeledes i landdistrikterne og de mindre byer, hvor naboerne i særdeleshed omgås hinanden og hjælper hinanden. Resultaterne af undersøgelsen viser også, at trygheden er størst i landdistrikterne og de mindre byer (Kantar Gallup 2021:44). Et sidste resultat, som jeg her vil slå ned på, er spørgsmålet omkring, hvad der er de vigtigste årsager til, at man bor der, hvor man gør. I landdistrikterne er den vigtigste årsag nærheden til naturen, dernæst boligpriserne, så det at man kommer derfra og derefter nærheden til familie og venner. Blot 5,1 procent svarer at naboskabet og det sociale samvær er den vigtigste årsag (Kantar Gallup 2021:51).

I nærværende speciales indledning nævnte jeg sociolog Pia Heike Johansens undersøgelse *Livskvalitet i Hverdagslivet*, der er en del af projektet *Livskvalitet i yderområder og landdistrikter*. Som tidligere nævnt, er det endelige projekt endnu ikke afsluttet, men Johansen fremlægger de konklusioner, som hun har på baggrund af interviews med indbyggere fra fem forskellige yderområder i Danmark og fotodokumentation. En af de konklusioner, som Johansen uddyber er, at 'rytme' bl.a. i form af naturens cyklus er med til at skabe livskvalitet, men også den mørke nat øger livskvaliteten, fordi den skærper opmærksomheden på og glæden ved stilheden. Derudover er der noget, som tyder på, at opfattelsen af tid og afstande er forskelligt fra by til land. En anden konklusion, som Johansen gør sig, er, at de lokale sociale fællesskaber, som findes i landområderne, er kendetegnet ved relativ stor forskellighed. Dette

har en positiv indflydelse på vurderingen af livskvalitet, da indbyggerne finder det positivt at indgå i relationer, hvor det sted de bor og hører til, er det primære fællestræk. Johansen forklarer, at landområderne generelt er mindre homogene og præget af indbyggeres forskelligheder. Den sidste konklusion Johansen gør sig er, at det har en positiv betydning for livskvaliteten, at indbyggerne ved hvor deres fødevarer kommer fra (Realdania.dk).

Kantar Gallup viser således at livstilfredsheden generelt er størst i landdistrikterne, hvor der bl.a. opleves en større tryghed og hvor naborelationerne er tættest. Ligeledes forklarer Johansen, at flere forskellige aspekter af hverdagslivet i landdistrikterne har en positiv betydning for indbyggernes livskvalitet, herunder indbyggernes forskelligheder.

3 Problemformulering

På baggrund af den fremlagte gennemgang af den eksisterende forskning og specialets indledning, kan det udledes, at der ikke findes meget forskning, hvor betydningen af de lokale sociale netværk i landdistrikter undersøges i forbindelse med indbyggernes livskvalitet. Jeg tilslutter mig den ovenstående interesse for sociale netværk i landdistrikter og den indflydelse, som livet på landet har for indbyggernes livskvalitet. Mit bidrag til forskningen er at kombinere disse to elementer og afdække det videnshul som foreligger, ved at se på hvordan sociale netværk dyrkes i landsbyerne og undersøge hvilken betydning disse netværk har for livskvalitet. Efter præsentationen af problemformuleringen, vil jeg i afsnittet under komme nærmere ind på, hvilke landsbyer, som jeg har afgrænset mig til i dette speciale. Problemformuleringen lyder således:

"Hvordan praktiserer indbyggerne i fjordbyerne langs den østlige side af Randers Fjord lokale sociale netværk, og hvilken betydning tillægges det i forhold til deres oplevede livskvalitet?"

3.2 Geografisk afgrænsning

Norrdjurs Kommune er resultatet af sammenlægningen af kommunerne i 2007, hvor Grenaa, Nørre Djurs, Rougsø Kommune og den østlige del af Sønderhald Kommune blev lagt sammen til Norrdjurs Kommune og strækker sig over et areal på 721 km² med ca. 38.000 indbyggere. Grenaa er den største by, som er placeret i den østligste del af Norrdjurs. Sammen med byerne Auning og Allingåbro huser de tre byer ca. 74% af kommunens samlede indbyggertal. Kommunens resterende byer er enten karakteriseret som landsbyer eller mindre bebyggelser med under 200 indbyggere. Ifølge tal fra 2017 bor godt 25 % af Norrdjurs befolkning i landdistrikterne (Nygaard et al. 2017).

Selvom Norddjurs Kommune rummer en begrænset mængde indbyggere, så strækker kommunen sig over et større geografisk område. Man må derfor formode, at der kan være en stor diversitet i de forskellige områder i kommunen. Norddjurs består både af byer langs stranden, hvor nogle er domineret af sommerhusområder, lidt større byer med handelsliv og uddannelsesmuligheder, de små byer med få indbyggere, hvor skoler og butikker lukker, og de områder hvor naturen fylder det meste. Det er derfor nødvendigt at lave en geografisk afgrænsning af, hvilket område af Norddjurs Kommune, som er genstand for dette speciales case. Jeg vil i nedenstående derfor komme nærmere ind på, hvilket geografisk område, som jeg vil afgrænse mig til, og hvorfor jeg finder dette område særlig interessant.

3.2.1 Fjordbyerne

I 2019 vedtog Norddjurs Kommune en ny plan- og udviklingsstrategi, som omhandler bybånd og kystbånd. Bybåndet skal sætte rammerne for udvikling i bosætningen og erhvervslivet, mens kystbåndet skal åbne muligheder for oplevelser i kommunen. Bybåndene består af et bybånd- øst, syd, midt og vest, og de skal hver især være med til at styrke kommunens vækst gennem bæredygtig bosætning og erhverv, som i sidste ende skal sikre, at alle i Norddjurs kan leve et trygt, godt og aktivt liv (Norddjurs Kommune 2019:12). Kystbåndet derimod anses for at være et af Norddjurs store muligheder, hvor udviklingsarbejdet ligger i at forløse kystens potentiale. Derigennem at skabe nye tilbud, som kan øge turisme og bosætningen, samt skabe bedre forhold for lokalbefolkningen og erhvervslivet. Kystbåndet består af 117 km kyst, som både støder op til Randers Fjord og Kattegat (Norddjurs Kommune 2019:16-17). Jeg finder fjordbyerne på Norddjurs, som støder op til Randers Fjord særligt interessante, fordi de netop har fjorden som kendetegn og varemærke. Derudover ligger disse fjordbyer længst væk fra kommunens største by, Grenaa og er byer uden indkøbsmuligheder, skoler og lignende. De fem fjordbyer er Hollandsbjerg, Voer, Kare, Udby og Udbyhøj, og på billedet nedenunder ses det, hvordan de fem byer ligger i forhold til hinanden og fjorden (Kyst- og Fjordcentret.dk).

I 2018 startede Naturpark Randers Fjord, der er et udviklingsprojekt udarbejdet af Randers- og Norddjurs Kommune samt en række partnere. Naturparken har til formål at forbedre mulighederne for spændende naturoplevelser ved- og på fjorden både for borgerne i området og turister (Naturparkrandersfjord.dk). Men allerede omkring 2008 opstod Fjordby Netværk, som er stiftet af lokale i de ovenstående 5 fjordbyer. Det er ikke meget, der er at finde omkring Fjordby Netværket, men netværket er et bevis på, at der i de fem fjordbyer er lokale ildsjæle til stede, som ønsker at bibeholde potentialet i området til trods for den meget ydre beliggenhed langt fra det

meste, men tæt på natur. I 2009 afholdte Fjordby Netværket i fællesskab deres første torvemarked på Stenalt Gods, der sidenhen har vokset sig større og med et stigende besøgsantal. De fem fjordbyer har en fælles historie med landbrug og fiskeri, og torvemarkedet har til formål at skabe et samlingspunkt for de lokale (Pedersen 2009). Det geografiske omdrejningspunkt for nærværende speciale er derfor de fem byer langs den østlige side af Randers Fjord. Disse byer vil i resten af specialet blive omtalt som fjordbyerne. Da jeg selv er født, opvokset og bosiddende i fjordbyen, Kare, vil denne bys indbyggere ikke indgå i det empiriske materiale. Kare indgår ikke, fordi min position som forsker i denne undersøgelse, kan formodes at have en indflydelse, da emnet for specialet omhandler lokale sociale netværk. I afsnit 7.3.1 *Indbyggernes beskrivelse af fjordbyerne* findes en beskrivelse af de fire fjordbyer ud fra, hvad informanterne fortæller om dem.

3.3 Begrebsafklaring

Lokale sociale netværk afgrænses i nærværende speciale til at være de netværk, som indbyggerne indgår i og som er forankret i fjordbyerne og potentielt i de omkringliggende landområder. Denne begrebsafklaring er vigtig, da fjordbyernes indbyggere ofte vil indgå i flere sociale netværk, hvor af flere af disse ikke er tilknyttet fjordbyerne. Det kan f.eks. være arbejdsrelationer og familie. Derfor lægger interviewguiden op til, at informanterne skelner mellem relationer, der er lokalt og ikke-lokalt forankret

Sondringen mellem lokale sociale netværk og ikke-lokale-netværk er med til at isolere betydningen af de sociale netværk i fjordbyerne.

Livskvalitet defineres af WHO som individers opfattelse af deres position i livet i sammenhæng med kultur, værdisystemer, hvor de lever samt deres mål, forventninger, standarder og bekymringer. Hertil påvirkes dette af individernes fysiske sundhed, psykiske tilstande, niveau af uafhængighed, sociale relationer, miljøfaktorer og personlige overbevisninger (The WHOQOL Group 1996:354). I nærværende speciale sættes der fokus på, hvilken betydning indbyggernes sociale relationer til de andre indbyggere i fjordbyerne har for deres oplevede livskvalitet. Dermed afgrænses der også fra de yderligere faktorer, som ligeledes påvirker individets livskvalitet. Nærværende speciale kan derfor ikke forklare hele betydningen for indbyggernes oplevede livskvalitet, men kun den del, som er relateret til indbyggerne i fjordbyerne.

4 Videnskabsteori

Hermeneutikken er en del af den fortolkende samfundsvidenskab, hvor forståelse og fortolkning kommer før forklaring. Her er det de studerede sociale fænomener og aktører, som er bærere af betydnings- og meningssammenhænge, og det er derfor dem, der bør fortolkes (Højberg 2014:289). Det er bl.a. med udgangspunkt i dette, at nærværende speciale lægger sig inden for den hermeneutiske retning, da specialet undersøger indbyggernes egne oplevelser. Indbyggerne i fjordbyerne er dermed dem, der i nærværende speciale skaber mening om specialets emne. Hermeneutik betyder i al sin enkelthed 'fortolkning', og det er gennem fortolkning af en tekst, at man opnår ny viden (Højberg 2014:291). I dette speciale vil hermeneutikken anvendes til at fortolke, hvordan lokale sociale netværk praktiseres, og hvilken betydning det sociale fællesskab i fjordbyerne har for, hvordan indbyggerne oplever deres livskvalitet.

Som nævnt i det overstående er indbyggernes oplevelser centrum for nærværende undersøgelsen, hvilket placerer den inden for metodologisk individualisme. Metodologisk individualisme har fokus på enkeltdelen i analysen fremfor helheden, hvilket betyder at sociale fænomener først og fremmest forklares ud fra de principper, som er bestemmende for enkeltindviders handlinger (Jacobsen 2015:551). Den viden, der opnås ved besvarelsen af specialets problemformulering, stammer fra enkeltindvidernes fortællinger bl.a. om deres relationer til de andre indbyggere i fjordbyerne, hvilke arrangementer de deltager i, og om de befinder sig godt, det sted de bor. Der er dermed fokus på enkeltindviders oplevelse af livet på landet, og hvilken betydning det har for deres egen oplevelse af livskvalitet.

4.1 Filosofisk hermeneutik

Hans-Georg Gadamer er grundlæggeren af den filosofiske hermeneutik, hvis ønske er at gøre op med den metodiske hermeneutiks tro på, at metode fører til sand viden. Han forsøger derimod at vise, at fortolkning og forståelse er et grundvilkår for menneskets eksistens. Gadamer mener at mennesket er karakteriseret ved at være et fortolkende, et historisk samt et sprogligt væsen. Disse antagelser for menneskets eksistens anser han som ontologiske principper (Højberg 2014:300). Forståelsesbegrebet skal ses som en måde at være til på og som kontekstafhængig. Det er forståelse, fortolkning og udlægning, som udgør epistemologien i den filosofiske hermeneutik, og dermed igennem disse, at vi kan studere genstandsfeltet (Fuglsang et al. 2014:32-33, 48). Ifølge Gadamer består forståelse af forforståelse og fordomme. Begrebet *forforståelse* betyder: "at der altid går en tidligere forståelse forud for vores nuværende forståelse" (Højberg 2014:300-301). Ses denne opfattelse af forforståelse i forbindelse med nærværende speciale, har det en betydning for, at jeg som forsker aldrig går forudsætningsløst til feltet. I forhold til specialets interviewguide, har det den betydning, at den måde hvorpå spørgsmålene er stillet og hvilke spørgsmål der er blevet stillet, er præget af den viden, som jeg på forhånd har haft omkring specialets emne. *Fordomme* omhandler den bagage, som man har med sig i sin forståelsesproces af verden. Gadamer mener, at fordommene er noget, der ligger til grund for vores forståelse og udlægning af f.eks. en transskriptionstekst. Fordomme er domme, som på forhånd er gjort, da vi ikke kan forstå eller tolke verden, hvis vi ikke på forhånd har gjort os domme. Gadamer mener, at fordommene stammer fra kultur, traditioner samt historie, og de bliver dermed på sin vis kontekstbetonet (Højberg 2014:301). Dette har den betydning for nærværende undersøgelse, at jeg bevæger mig ind i feltet iført en rygsæk med domme, som jeg allerede har gjort mig omkring det undersøgte sociale fænomen. Gadamers udlægning af forståelse kan meget forenklet forklares som, at forståelsen af et socialt fænomen ikke er begrænset til fænomenet i sig selv, da forståelsen altid allerede er indlejret i en forståelsesramme, der på forhånd er givet. Denne kalder han for forståelseshorisont (Højberg 2014:301). Mine forforståelser og fordomme er, at fordi fjordbyerne alle er mindre byer med få indbyggere, så vil der være større muligheder for at opleve, at der er et socialt fællesskab til stede. I forlængelse af dette har jeg en ide om, at indbyggerne særligt oplever fællesskabet igennem de sociale arrangementer, som er i byerne, og de ting de gør sammen. Derudover har jeg en fordom om, at dem som bor i byerne ofte på forhånd, har et tilhørsforhold til byen inden de er flyttet dertil. Denne fordom har jeg særligt, fordi det i mit eget tilfælde er gældende, at jeg er flyttet tilbage til den by, hvor jeg er født. Under arbejdet med specialet ændrede min forforståelse og fordomme sig på nogle punkter. Eksempelvis var det langt fra alle af mine informanter, der havde et tilhørsforhold til fjordbyen inden

de flyttede dertil, hvilket kom bag på mig. Det er bl.a. igennem mødet med informanterne, at jeg har fået skubbet til min forståelse.

Forståelseshorisonten er medbestemmende for, hvordan vi orienterer os og handler i verden, samt hvordan vi forstår verden. Derudover er forståelseshorisonten både tilegnet den individuelle og det kollektive, idet individet indgår i forskellige fællesskaber. Konteksten bliver derfor medbestemmende for forståelseshorisonten. Forståelseshorisonten er rammen for, at vores forestillinger og opfattelser af verden gives mening, hvilket muliggør en meningsfuld fortolkning og udlægning af verden (Højberg 2014:302-303). Når vi indgår i mødet med undersøgelsesfænomenet, opstår der en *horisontsammensmeltning*, og det er her at forståelse og mening opnås. Sammensmeltningen betyder ikke, at man overtager den andens forståelseshorisont, men at man kan rykke til sin egen, og dermed få den udvidet (Højberg 2014:303-304). Særlig pga. mit store kendskab til feltets geografiske placering og på sin vis også områdets indbyggere, var jeg allerede inden undersøgelsens start meget opmærksom på, at jeg trådte ind i feltet med en bestemt forståelseshorisont. Horisontsammensmeltningen er bl.a. det der sker i interviewsituationen, hvor min forståelseshorisont møder informantens. Det er i interviewsituationen derfor vigtigt, at man som forsker kan være lyttende til informantens fortælling og kunne sætte os ind i informantens forståelseshorisont, før jeg kan opnå en ny viden om informanternes oplevelse af de sociale netværk. Informanterne har også forskellige forståelseshorisonter og i forbindelse med, at jeg spørger dem ind til, hvordan de oplever de lokale sociale netværk, oplever jeg, at deres fortællinger specielt er præget af, hvor længe de har boet i fjordbyerne og deres alder. Den nye forståelse, som jeg opnår i dialog med informanterne, har bl.a. medvirket til, at jeg løbende har tilpasset specialets problemformulering, da jeg har fået en mere nuanceret forståelse af undersøgelsesfænomenet.

Det er ikke muligt at opnå en endelig og objektiv sandhed om verdenen. I stedet viser sandheden sig i mange forskellige subjektive fortolkninger (Højberg 2014:310). Med Gadammers forståelse af den subjektive sandhed, vil jeg igennem mine interviews og fortolkningen af disse ikke opnå en endelig sandhed, men derimod en subjektiv sandhed, der bunder i den meningsdannelse, som er opstået i arbejdet med interviewene. I nærværende speciale er det informanternes oplevelser, der står i centrum for fortællingerne, hvilket gør, at undersøgelsens fund er påvirket af, hvilken forståelseshorisont informanterne har.

Et af hermeneutikkens grundlæggende principper er *den hermeneutiske cirkel*. Hvor vekselvirkningen mellem delene og helheden, skaber mening, og det er sammenkoblingen af delene og helheder der gør, at vi kan forstå og fortolke. Fortolkningen vil blive ved, indtil man opnår en dækkende og modsigelsesfri udlægning af det undersøgte fænomen (Højberg 2014:292). I nærværende speciale undersøges delen omkring fjordbyindbyggernes oplevelse af det sociale netværk, der hvor de bor. Det sociale liv, som

indbyggerne har i fjordbyerne, er kun en del af deres sociale liv som helhed. Eksempelvis formodes det, at indbyggerne også har familiære relationer og relationer til kollegaer. Alle disse sociale netværk er del af indbyggernes sociale liv som helhed. Derfor bliver der i interviewguiden også spurgt ind til, om indbyggernes tætte venner i hele livet, og ikke kun i fjordbyen. På samme måde bliver der også spurgt ind til, hvad der generelt har en positiv og negativ betydning for, om indbyggerne oplever at have det godt, og ikke kun hvad der i fjordbyen har en betydning. Jeg er dermed i fortolkningen af interviewene opmærksom på, at indbyggernes sociale netværk i fjordbyerne kun er en del af indbyggernes sociale netværk generelt. Yderligere er jeg opmærksom på, at indbyggernes oplevelse af at have det godt det sted de bor og med de mennesker, som bor der, kun er en del af indbyggernes vurderede livskvalitet som helhed. Den filosofiske hermeneutik arbejder med cirkelbevægelsen mellem fortolkeren og teksten og det er derfor ikke muligt at fortolke en tekst uden om den begrebsverden, som man fortolker og forstår på baggrund af. (Højberg 2014:292-293). I dette speciale er det de interviewede indbyggere i fjordbyerne, som er dem, der siger noget om det fænomen, som jeg ønsker at undersøge. Det er derfor transskriberingen af interviewene, som er den tekst, jeg fortolker på, men transskriberingen er også i sig selv en fortolkning, ved at være en tekst, som er skrevet ned ud fra det talte sprog. På denne måde kan fortolkeren ikke holdes udenfor. I nærværende speciale findes denne cirkulærebevægelse mellem teksten og fortolkeren bl.a. i interviewene, hvor jeg igennem fortolknings spørgsmål spørger ind til, om jeg har forstået det informanten har sagt korrekt. Derudover benyttes den cirkulærebevægelse også i analysefasen, hvor informanternes udsagn bliver sat i kontekst til det jeg ved om informanten og dennes liv.

5 Den abduktive tilgang

Den abduktive proces starter med, at man har en vis mængde viden omkring det emne, som man ønsker at undersøge. Denne viden behøver ikke være videnskabelig funderet, men kan være noget, som er erfaret på den ene eller anden måde. Den viden man har skal dermed omsættes til hypoteser om det vi ønsker at undersøge (Birkler 2005:80). I nærværende speciale anvendes ikke en specifik hypotese, men via den eksisterende forskning har jeg dannet mig en antagelse om, at der forefindes sociale netværk i fjordbyerne, og at dette har en betydning for indbyggernes livskvalitet. Udover den eksisterende forskning har mit kendskab til Norddjurs ligeledes en indvirkning på min forventning, hvilket bl.a. har haft en betydning for udarbejdelsen af interviewguiden. Mit kendskab til begreberne social kapital og livskvalitet fra tidligere projekter er ligeledes med til at danne mit erfarings- og vidensgrundlag, som jeg tager med mig ind i nærværende speciale.

I den abduktive tilgang slutes ikke én endelig forklaring, men derimod den bedste forklaring, hvilket betyder, at der opleves en cirkularitet mellem den empiriske teori (hypotesen) som testes og dermed bliver til teoretisk empiri. Denne cirkularitet fortsættes indtil den bedste forklaring forelægges (Birkler 2005:80-81). Derfor anvendes den abduktive tilgang i dette speciale, da der med udgangspunkt i specialets videnskabsteoretiske tilgang ønskes at være åben for den vekselvirkning der er mellem empiri og teori. Den hermeneutiske vekselvirkning har netop den betydning, at der ikke kan opnås en endelig slutning, men at meningen opstår i fortolkningen mellem specialets empiri holdt op imod eksisterende fortolkning og teori på området (jf. 4.1 Filosofisk hermeneutik)

6 Det kvalitative casestudie

I sociologien søger casestudiet ofte at sætte de særlige kendetegn og interessante fænomener ved organiseringen af det sociale liv under lup. Særligt for de sociologiske casestudier er også, at der ofte genereres data gennem de kvalitative metoder (Antoft og Salomonsen 2012:29), hvilket også er tilfældet i nærværende case, da den undersøges igennem kvalitative interviews. Casestudiet anses for at være en forskningsstrategi, da casen kan rekonstrueres og analyseres ud fra et sociologisk standpunkt. Den brede brug af casestudiet gør det svært at lave en klar definition af, hvad en case er, men det kan siges, at en case tager udgangspunkt i enten et empirisk eller teoretisk afsæt i en kontekst, hvor der sker en social organisering (Antoft og Salomonsen 2012:30-32). Robert K. Yin definerer casestudiet således: *"(...) et casestudie er en empirisk analyse, der undersøger et samtidigt eller historisk fænomen i en social kontekst, hvor fænomenet udfolder sig"* (Antoft og Salomonsen 2012:32-33). Det er dog ikke muligt at undersøge alle sider af en case, og man må derfor udvælge et fikspunkt at se nærmere på. De fikspunkter i casen, som er udvalgt, vil afspejle de værdier, normer og forestillinger i den sociale verden, som den er indlejret i (Antoft og Salomonsen 2012:32-33). Nærværende speciales undersøgelse består af en enkelt case. Her er casen indbyggerne i de østlige fjordbyer ved Randers Fjord. Uanset hvad casen er en case af, så er der en formodning om, at casen repræsenterer eller er en del af en større population (Antoft og Salomonsen 2012:43). Speciales case kan relateres til andre landdistrikter i udkantskommuner, da fjorbyerne er en del af Norddjurs Kommune, der anses som en udkantskommune, hvor mange af de gense udkantsproblematikker med bl.a. fraflytning, nedlukninger og en høj gennemsnitsalder gør sig gældende. Derudover er fjorbyerne omgivet af natur og landbrug og omtales også som landdistrikter. Alt dette samt meget mere er med til at definere casen og gør den repræsentativ for en større population.

Casestudiet kan opdeles i fire forskellige typer: *teoretiske studier*, *teorifortolkende studier*, *teorigenererende studier* og *teoritestende studier*. De fire typer skal anses som idealtypiske, og derfor

ikke som rene former. Et casestudie vil derfor sagtens kunne lægge sig op ad flere af de forskellige typer (Antoft og Salomonsen 2012:33-34). Nærværende speciales udgør et overvejende teorigenererende casestudie, fordi undersøgelsen tillægges en abduktiv tilgang, hvor der tages udgangspunkt i eksisterende viden og ikke teori. I min gennemgang af eksisterende forskning fandt jeg flere undersøgelser, hvor landdistrikter, sociale netværk og livskvalitet er i fokus, det er dog i meget få tilfælde, hvor disse er undersøgt i sammenhæng. Derfor ser jeg stadig, at dette speciale vil kunne bidrage med en ny viden. I det teorigenererende casestudie ønskes det at generere en ny teoretisk viden, som tager afsæt i den empiriske data. Denne nye teoretiske viden skabes på baggrund af mønstre, som man observerer i empirien. For at kunne genere ny teori, kræver det verificering eller falsificering af de begreber, som er dannet ud fra de observerede sociale fænomener (Antoft og Salomonsen 2012:36-38). Da jeg kun arbejder med en enkelt case, betyder det, at jeg ikke vil kunne genere ny teori, men at jeg derimod vil kunne danne begreber ud fra de mønstre, som jeg analyserer mig frem til i det empiriske materiale. Nærværende speciales case har også et mindre aspekt af det teorifortolkende casestudie i den analytiske fase, idet teorier inddrages for at hjælpe med at identificere mønstre i det empiriske materiale og kan være med til at danne grundlag for en diskussion om, hvorvidt fundene i casen er unikke eller er af mere generel karakter (Antoft og Salomonsen 2012:39).

7 Metode

Dette metodeafsnit indeholder nærværende undersøgelses metodiske afsæt, og mine overvejelser omkring empiriindsamling både før og efter. Metodeafsnittet består af henholdsvis en redegørelse af specialets kvalitative interview, en gennemgang af opbygningen af interviewguiden, en operationalisering af de forskningsspørgsmål samt en diskussion om min forskerrolle og mine etiske overvejelser. Til sidst diskuteres kvaliteten af undersøgelsen og strategien for analysen fremlægges. Fremgangsmåden for litteratursøgningen er vedlagt i Bilag 12.

7.1 Interview

Interviewmetoden bruges til at opnå en større viden om menneskers handlinger, livssituation, holdninger og oplevelser (Tanggaard og Brinkmann 2015:29). Netop derfor anvendes det kvalitative forskningsinterview i dette speciale, da der ønskes viden om, hvordan indbyggerne i de udvalgte fjordbyer oplever de lokale sociale netværk, og hvordan de oplever, at det har en betydning for deres livskvalitet. Interviewmetoden bliver dermed essentiel for at kunne besvare specialets problemformulering. Brugen af interviewmetoden er i overensstemmelse med specialets

videnskabsteoretiske tilgang, da man i hermeneutikken opnår en horisontsammensmeltning blandt informantens fortælling og interviewerens fortolkning, hvilket giver en fælles forståelse for temaet.

Nærværende speciales emne undersøges ved hjælp af semistrukturerede individuelle interviews. Det semistrukturerede interview anses for at være en interaktion mellem forskerens spørgsmål og informantens svar. Her vil nogle af forskerens spørgsmål på forhånd være planlagte og nedskrevet i en interviewguide (Tanggaard og Brinkmann 2015:36). I nærværende undersøgelses empiriindsamling ønskes der åbenlyst svar på interviewguidens spørgsmål, men der ønskes også en åbenhed overfor, at informanterne kan fortælle åbent og med egne ord omkring deres oplevelser omkring undersøgelsens emne. Med det semistrukturerede interview får jeg mulighed for både at holde fokus på undersøgelsesemnet ved hjælp af interviewguiden, men også at kunne lade informanten tale frit inden for emnet. Ved at lade informanten fortælle mere frit, overdrages en grad af autoriteten til informanten, hvilket kan være en fordel, når det er dem, som sidder med en viden, som jeg ønsker at få en større indsigt i. Ved at lade informanterne have mulighed for at tale frit og lade deres svar tage form som informanten mener, at spørgsmålet skal besvares, åbnes der op for muligheden for, at der vil dukke interessante aspekter frem omkring livet i fjordbyerne, der kan være til gavn for at udforske specialets emne yderligere og sørge for, at flest mulige perspektiver inddrages i nærværende projekts problemstilling.

Interviewmetoden kan ikke betragtes som neutral, da man ikke opnår upåvirkede svar fra informanten. I stedet bør interviewet ses som en interaktion mellem to eller flere mennesker, som leder til svar der på sin vis er kontekstafhængige. Yderligere vil den måde hvorpå spørgsmålene stilles være med til at konstruere bestemte svar (Tanggaard og Brinkmann 2015:30). Min egen forståelseshorisont kan have indvirkning på spørgsmålskonstruktionen, samt hvorledes jeg responderer på informantens udsagn i interviewsituation. Dermed er jeg som interviewer med til at påvirke interviewsituationen, og dette vil ikke kunne undgås fuldstændig. I stedet tilstræber jeg at være så gennemsigtig som muligt, bl.a. ved at nedskrive min forforståelse og fordomme (jf. 4.1 Filosofisk hermeneutik). I interviewsituationen er både informantens og min egen forståelseshorisont med til at påvirke horisontsammensmeltningen der dannes på ny og skaber en ny forståelse. Jeg vil tilstræbe en så betydelig forståelse af informantens oplevelser, hvilket jeg bl.a. gør gennem opklarende spørgsmål i interviewsituationen, som hjælper mig med at sætte mig ind i informantens fortælling.

Interviewets stærke side er at fremskaffe en omfattende og dybdegående empiri fra et begrænset antal informanternes oplevelser, der efterfølgende kan analyseres intensivt (Tanggaard og Brinkmann 2015:32). Der er derfor ikke fokus på at lave så mange interviews som muligt, men i stedet at være grundig i behandlinger af de interviews, som laves. Der er forskellige holdninger til, hvor mange

interviews der anses for at være dækkende. Brinkmann og Tanggaard mener, at man ideelt bør opnå et mætningspunkt, hvor man ikke længere opnår ny relevant viden i interviewene. Ligeledes mener de, at det er vigtigere at have få interviews, som behandles dybdegående og teoretisk nuanceret, end det er at opnå en stor mængde interviews (Tanggaard og Brinkmann 2015:32). Oprindeligt havde jeg planlagt ti interviews med indbyggere i fjordbyerne, men to informanter meldte afbud lige op til interviewet. Det var ikke muligt at aftale et nyt tidspunkt for et interview, og jeg antog det som, at de havde mistet interessen for at deltage i undersøgelsen. Jeg valgte ikke at søge efter flere informanter end de otte, både af tidsmæssige årsager, men også fordi, at jeg allerede kunne se mønstre i de otte interviews, som jeg allerede havde afholdt.

7.2 Interviewguide

Dette specialets interviewguide er baseret på min forståelseshorizont, min eksisterende viden om de teoretiske begreber social kapital og livskvalitet, samt inspirationen fra den eksisterende forskning. At interviewguiden er opbygget med udgangspunkt i den eksisterende forskning og forståelse underbygges af specialets abduktive tilgang, hvor undersøgelsen ikke er teoretisk funderet, men i stedet funderet på eksisterende viden. Interviewguiden kan ses i Bilag 1.

Interviewguiden starter med en kort introduktion af, hvem jeg er, og hvor jeg kommer fra. Herefter er en beskrivelse af indholdet og formålet med undersøgelsen, som beskriver helt overordnet hvad interviewet kommer til at handle om, og i hvilken sammenhæng, det skal bruges efterfølgende. Til sidst er der nedskrevet nogle praktiske informationer, som hvor længe interviewet ca. vil tage, hvordan det vil blive optaget, nedskrevet og slettet igen bagefter, samt at informanten vil fremgå anonymt i undersøgelsen. At starte interviewet på denne måde skal sikre, at informanten har en god baggrundsviden om interviewet, hvilket skal fremme et trygt rum for informanten og bidrage til pålidelig empiri. Interviewguiden indeholder en række teoretisk funderede forskningsspørgsmålene, som omformuleres til interviewspørgsmålene, der er mere konkrete og nemmere for informanterne at besvare, da et godt forskningsspørgsmål ofte er teoretisk og abstrakt og derfor ikke vil fungere som interviewspørgsmål (Tanggaard og Brinkmann 2015:40).

Interviewguiden består af forskellige typer spørgsmål. De første spørgsmål er åbningsspørgsmål, der skal være med til at startet interviewet op på en behagelig måde. Åbningsspørgsmålenes formål er at få informanten til at fortælle om det sted, hvor personen bor. Dette er spørgsmål, der er ligetil at svare på for informanten, og bidrager således til at starte et flow for fortællingen og informanten kan dermed "tale sig varm" og til rette i interviewsituationen. Efterfølgende er der en række indledende spørgsmål, hvor der herunder er opfølgende spørgsmål. Et indledende spørgsmål fra interviewguiden er

eksempelvis *'Hvordan oplever du generelt det sociale liv i byen?'* (Bilag 1:3). De opfølgende spørgsmål bruges til at holde fortællingen i live og uddybe nuancer af fortællingerne og beskrivelserne. Denne form for spørgsmål kan både stilles direkte, eller man kan opfordre til at uddybe ved at nikke eller sige 'uhm' (Tanggaard og Brinkmann 2015:41). De opfølgende spørgsmål har ikke til hensigt at skulle stilles direkte, men fungerer som hjælpespørgsmål i interviewsituationer, hvor informanten ikke fortæller uddybende af sig selv. Et eksempel på et opfølgende spørgsmål fra interviewguiden er *'I hvilken forbindelse kender du dem?'* (Bilag 1:2). I interviewsituationerne oplevede jeg, at det ofte var nødvendigt at stille de opfølgende spørgsmål direkte. Der var dog også situationer, hvor det at nikke og sige 'uhm' var nok til, at informanten fortalte videre om det denne var i gang med at fortælle. Til sidst i interviewguiden er der få korte baggrundsspørgsmål, som skal give konkrete baggrundsoplysninger om informanterne. Både åbningsspørgsmålene og baggrundsspørgsmålene er med til at fortælle noget om den kontekst, som informanterne fortæller ud fra. Eksempelvis oplevede jeg, at antallet af år, som informanten har boet i fjordbyen, samt informantens alder har en betydning for deres fortællinger. I interviewsituationen oplevede jeg ligeledes, at det var nødvendigt at stille sondrende spørgsmål og specificerende spørgsmål, for at få informanterne til at nuancere deres fortællinger, eller hvis de bragte noget op, som havde særlig relevans for specialet. De sondrende- og specificerende spørgsmål er ikke nogen, som er skrevet ind i interviewguiden, men er nogle som opstod spontant i interviewsituationen. I det nedenstående afsnit vil jeg komme nærmere ind på, hvordan dette specialets interviews forløb, og en kort overordnet præsentation af informanterne.

7.3 Specialets interviews

Specialets otte interviews består af to informanterne som bor i Hollandsbjerg, tre i Voer og tre i Udby/Udbyhøj. Informanterne består af tre mænd og fem kvinder i alderen fra 29 til 75 år. Der er stor forskel på hvor længe informanterne har boet i fjordbyerne. En af informanterne er endnu ikke flyttet ind, men er stadig relevant at inddrage i specialet, fordi han er født og opvokset i Udbyhøj og har haft og renoveret på hans nuværende hus det sidste to år. To informanter har boet i området i et år, mens den informant, som har boet der længst, har boet der i 55 år. Alle otte interviews foregår hjemme hos den enkelte informant, så i flere tilfælde er informantens ægtefælle også hjemme eller kommer hjem under interviewet. Det er dog kun i interviewet med Else, hvor hendes mand direkte er en del af samtalen, men det er stadig Else (Bilag 7), som er den primære informant. Interviewene blev lavet hen over en tidsperiode på fire uger. Jeg foretog højst to interview om dagen, af hensyn til at sikre interviewenes kvalitet. Stemningen i interviewene var afslappende, hvilket kan have en betydning for, at informanten får lyst til at dele mere af sin fortælling. I bilag 3 kan læses en længere beskrivelse af informanterne og interviewenes forløb.

Jeg indledte selve interviewet med at spørge ind til, hvor informanten havde boet i deres liv. Det fungerede i alle tilfælde godt, da informanterne havde let ved at svare på dette, hvilket medførte at informanterne var mere slappede af under resten af interviewet. I interviewet med informanten Maria var det svært at holde samtalen kørende og få hende til at fortælle mere detaljeret. Derfor var det nødvendigt at jeg spurgte en del ind til det, som hun fortalte, og dermed også spørge ud over interviewguiden, hvilket gjorde, at jeg til tider fik stillet nogle ledende spørgsmål. De fleste informanter var gode til at holde sig inden for undersøgelsens temaer, og de fortællinger, som måske kan virke udenfor det spurgte, underbygger ofte blot deres oplevelse omkring det, som jeg spørger ind til.

7.3.1 Indbyggernes beskrivelse af fjordbyerne

Fælles for de adspurgte indbyggere er, at de beskriver fjordbyerne meget lig hinanden. I interviewene spørger jeg dem ind til, om du synes, at der er nogle særlige kendetegn ved den fjordby, som de bor i, men der er enighed omkring, at det er der ikke. Maria kommenterer bl.a. *"Org den er svær jeg tror egentlig bare at de små byer herude er meget ens."* (Bilag 5:9). Der findes også andre lighedspunkter. Eksempelvis fortæller Lone *"Vi minder om andre byer ved det at vi ikke længere har skole. Vi har ikke længere nogen dagligvarebutikker. Det gælder jo dem alle sammen."* (Bilag 8:8). Flere af indbyggerne ligger vægt på, at der f.eks. ikke længere kommer busser eller er mulighed for indkøb (Bilag 6:22). Et andet kendetegn for de fire fjordbyer er de billige huspriser, der gør det muligt for enlige at bo der, men som også kan tiltrække indbyggere fra de lavere sociale klasser (Bilag 6:10) (Bilag 10:11). En helt særlig ting viser sig at være gældende i byerne Hollandsbjerg, Voer og Udby, nemlig at der sker et generationsskifte. I de tre fjordbyer flytter der unge mennesker og familier med børn ind i de huse, der er blevet tomme, fordi de tidligere ejere enten er døde eller flyttet derfra pga. alderdom (Bilag 7:1-2). I Udbyhøj sker også en tilflytning men i sommerhusene. På den måde skiller Udbyhøj sig ud fra de resterende tre fjordbyer, ved at størstedelen af husene ikke er beboet fast. Fjordbyerne beskrives generelt ved, at mange forskellige typer personer bor der, og ord som landsbytosse (Bilag 4:1), kværlant (Bilag 8:10) og original (Bilag 7:6) bliver nævnt, som eksempler på, hvilke personer, som fjordbyerne også rummer. Noget andet, som de adspurgte indbyggere også har med i deres fortællinger om fjordbyerne, er naturen. At fjorden er tæt på, gør byerne til noget særligt. Samtidig fortæller Maria, at der er en helt særlig ro, stilhed og fred, som ikke kan findes inde i de større byer (Bilag 5:9).

7.4 Operationalisering

Interviewguiden er, som beskrevet i afsnit 7.2 *Interviewguide*, dannet på baggrund af min forudgående viden om casen i form af min forståelseshorisont, den eksisterende forskning samt en operationalisering

af specialets problemformulering. I det nedenstående er en gennemgang af, hvad der ligger til grund for hvert enkelt af interviewguidens forskningsspørgsmål. Her er en oversigt over de fem forskningsspørgsmål.

- "Hvad ligger til grund for, at indbyggerne vælger at bo i fjordbyerne?"
- "Indgår indbyggerne i fjordbyerne i lokalt forankrede sociale netværk, og under hvilke omstændigheder praktiseres disse fællesskaber?"
- "Er der kollektiv mestring til stede i fjordbyerne, og handler indbyggerne efter bestemte normer for det fælles bedste?"
- "Hvordan oplever indbyggerne i fjordbyerne generelt tilliden til hinanden, og har de tillid til, at der konkret bliver grebet ind, når der er brug for det?"
- "Hvordan har det lokale sociale netværk i fjordbyen en betydning for indbyggernes livskvalitet?"

Det første forskningsspørgsmål, "*Hvad ligger til grund for, at indbyggerne vælger at bo i fjordbyerne?*" er modsat de resterende forskningsspørgsmål ikke funderet i specialets problemformulering. Dette forskningsspørgsmål søger i stedet mere viden omkring informantens kontekst i forhold til, hvorfor informanten har valgt at bosætte sig i fjordbyerne. Derfor spørger jeg ind til, hvor informanten tidligere har boet, og dermed hvor informanten er flyttet fra. Derudover spørger jeg ind til, hvor længe informanten har boet i fjordbyen, og om informanten havde en tilknytning til fjordbyen inden han eller hun flyttede dertil. Bag dette forskningsspørgsmål ligger der et ønske om at undersøge, om der er en særlig grund til, at det var lige netop i den specifikke fjordby, at informanten flyttede til.

Forskningsspørgsmålet "*Indgår indbyggerne i fjordbyerne i lokalt forankrede sociale netværk, og under hvilke omstændigheder praktiseres disse fællesskaber?*" går på første halvdel af problemformuleringen, som ønsker at undersøge om der er sociale netværk til stede i fjordbyerne, og hvordan indbyggerne praktiserer disse netværk. Under dette forskningsspørgsmål spørger jeg ind til informanternes omgangskreds. Både dem de har uden for fjordbyen og i fjordbyen. Her undersøges intensiteten af de relationer, som informanterne har i fjordbyen, og om informanten mener at dem de kender minder om dem selv. Derudover spørger jeg ind til, hvordan informanten oplever det sociale liv, og hvilke samlingssteder der findes i fjordbyen. Forskningsspørgsmålet operationaliseres til disse interviewspørgsmål, da jeg har en forforståelse og fordomme omkring, at man skal have nogle rammer for at kunne praktisere sociale netværk, f.eks. i form af samlingssteder, og at indbyggerne har ting tilfælles med de andre indbyggere i fjordbyen.

Det tredje forskningsspørgsmål "*Er der kollektiv mestring til stede i fjordbyerne, og handler indbyggerne efter bestemte normer for det fælles bedste?*" går ligeledes på første del af problemformuleringen. Til dette forskningsspørgsmål spørger jeg informanterne ind til, om de oplever at der er nogle særlige kendetegn ved byen og de indbyggere som bor der, samt om der er nogle

bestemte tiltag i forhold til at omgås hinanden. Dette bliver der spurgt ind til for at få et indblik i, om indbyggerne oplever, at der er noget særligt ved lige netop den fjordby, som de bor i. Derudover bliver der også spurgt ind til om indbyggerne griber ind, hvis der er brug for hjælp og om alle handler til alles fælles bedste. Jeg spørger ind til dette, for at få et indblik i, om indbyggerne hjælper hinanden, og hvilken betydning det i så fald har. Disse spørgsmål er operationaliseret på baggrund af min forforståelse af, at man i de små byer hjælper hinanden. Desuden er spørgsmålet også dannet med inspiration fra det teoretiske begreb *collective efficacy* (jf. 8.1.1 Robert L. Sampson – *Collective Efficacy*).

Forskningsspørgsmålet *"Hvordan oplever indbyggerne i fjordbyerne generelt tilliden til hinanden, og har de tillid til, at der konkret bliver grebet ind, når der er brug for det?"* undersøger om informanterne har relationer, som de kan betro sig til og om nogle af disse findes i byen. Derudover undersøger det, om der er tillid blandt indbyggerne i fjordbyen, blandt andet ved at spørge ind til om informanterne låser døre når de ikke er hjemme, om de låner ting af hinanden, og om de har tillid til at indbyggerne griber ind, hvis der er brug for det. Disse spørgsmål er operationaliseret ud fra min forståelseshorisont, som at tillid er vigtigt, hvis ikke alt afgørende, for at der kan eksistere velfungerende sociale netværk. Dette forskningsspørgsmål henvender sig også til den første del af problemformuleringen, som omhandler de lokale sociale netværk, men ud fra min forståelseshorisont, har jeg en forventning om, at tryghed kan have en betydning for, om man oplever at have en høj livskvalitet.

Det sidste forskningsspørgsmål *"Hvordan har det lokale sociale netværk i landsbyen en betydning for indbyggernes livskvalitet?"* henvender sig til den sidste del af problemformuleringen, som omhandler informanternes oplevede livskvalitet i forbindelse med fjordbyen. Dette spørgsmål undersøger hvordan informanterne oplever livskvalitet i hverdagen, hvordan deres bopæl i fjordbyerne har en betydning for dem, samt hvad der har en positiv og en negativ indvirkning på, om de har det godt. Til sidst spørges der ind til, om informanterne kunne finde på at flytte og hvor de i så fald ville flytte hen. Disse spørgsmål stilles for at igangsætte nogle refleksioner hos informanterne om, at det sted man er bosat, har en betydning for livskvaliteten, da jeg har en forventning om, at det sociale liv i byen har en betydning for indbyggernes livskvalitet.

7.5 Forskerrolle

I dette speciales interviews forholdt jeg mig åben og lyttende, for at informanterne havde plads til at fortælle med deres egne ord, om deres erfaringer med at bo i fjordbyerne. Dette gjorde jeg, da en modtagelig, empatisk og lyttende forskertilgang kan skaffe viden omkring informantens erfaringer, som er formuleret med informantens egne ord (Tanggaard og Brinkmann 2015:33, 42). I de fleste tilfælde virkede det med hensigten, og ved blot at virke interesseret, have et lyttende kropssprog og komme med

opmuntrende udsagn, fortalte informanterne åbent. Udover at stille spørgsmålene fra interviewguiden, samlede jeg en gang imellem op på det, som informanterne fortalte, for at vise min interesse. Denne proces er også det, der med hermeneutikkens øjne kan kaldes for horisontsammensmeltning, hvor der i den hermeneutiske cirkel opstår ny viden, som skaber en ny forståelse. I et enkelt interviewet var det dog ikke tilstrækkeligt at stille spørgsmålene i interviewguiden og opsamlende spørgsmål. Her agerede jeg mere aktiv, ved at stille flere uddybende spørgsmål og spørger mere ind til informantens fortællinger. Den aktive og selvsikre forskertilgang var i dette tilfælde nødvendigt for at opnå viden omkring informantens erfaringer. Tanggaard og Brinkmann forklarer, at det kan være forskelligt fra interviewsituation til interviewsituation, hvordan man skal agere som interviewer, alt efter hvilken informant man har med at gøre (Tanggaard og Brinkmann 2015:33, 42).

Tanggaard og Brinkmann pointerer desuden, at en forsker aldrig bør gå uvidende ind i feltet. Et forskningsinterview vil derfor aldrig være neutralt eller objektivt, men vil være styret af forskerens dagsorden, bl.a. i form af interviewguiden (Tanggaard og Brinkmann 2015:37), hvilket er i tråd med den filosofiske hermeneutik. I interviewsituationerne medtog jeg et åbent sind, som gav muligheden for at få en større viden om det felt, som jeg i forvejen havde en viden om. Ifølge den filosofiske hermeneutik er forskeren også en aktiv medspiller i meningsdannelsen idet den hermeneutiske cirkel både går fra genstanden, som i dette tilfælde er informantens fortælling, til fortolkeren, men også fra fortolkeren til genstanden (Højbjerg 2014:300). Ved at være fysisk til stede under interviewet får jeg naturligt en indflydelse på, hvordan interviewet kommer til at forløbe. Jeg er derfor bevidst omkring, hvordan jeg agerer i interviewsituationen, f.eks. i forhold til hvordan mit kropssprog er, og hvad jeg siger.

Jeg har ud over de overstående overvejelser omkring forskerrollen, også gjort mig en del overvejelser omkring, hvordan det er at forske i det geografiske område, hvor jeg selv bor og har flere af mine netværk. Især i forbindelse med informantindsamlingen og selve interviewsituationen har jeg gjort mig tanker omkring, hvordan deres mulige kendskab til mig kan påvirke empirien. Da min familie har boet i fjordbyen Kare i mange generationer, og fordi byerne ligger tæt og har et lille indbyggertal, så ved mange hvem hinanden er. Jeg har både informanter som er bekendte og informanter, som jeg ikke kender, men jeg har bevidst fravalgt familiemedlemmer som informanter. Da temaet for nærværende speciale omhandler lokale sociale netværk i den by, som informanten bor i og deres oplevede livskvalitet, formoder jeg, at vores relation ikke har en betydning for det informanterne fortæller. Tværtimod har jeg oplevet det som en fordel at have et stort kendskab til casen på forhånd, da indbyggernes villighed til at hjælpe har været stor.

7.6 Adgang til feltet

I nærværende speciale har jeg benyttet mig af sneboldeffekten, hvor jeg har kontaktet få, som så fortsat har taget kontakt til flere (Riis 2005:64). Dette har jeg gjort ved at lægge et opslag op på forskellige facebookgrupper (jf. Bilag 2), som henvender sig til indbyggerne i fjordbyerne. Både byerne Hollandsbjerg og Voer har en selvstændig gruppe, mens Udby og Udbyhøj har en fælles gruppe. Inden jeg lagde opslagene op i fjordbyernes facebookgrupper, spurgte jeg administratorerne om lov først, for at sikre mig, at det var okay jeg benytte mig af den vej, for at komme i kontakt med indbyggere. I alle tilfælde fik jeg lov, og de synes alle, at det lød spændende. Jeg har delt opslagene i grupperne to gange med en uges mellemrum, da der efter den første uge ikke havde været nogle henvendelser. Det hjalp dog efter at havde delt opslaget anden gang, hvor flere henvendte sig med gerne at ville deltage i et interview. Flere 'likede' også opslagene og en enkelt kommenterede med en smiley. Nogle af disse personer har jeg taget aktivt kontakt til for at høre, om de havde lyst til at være med i et interview. I alle tilfælde svarede de ja, og det er på denne måde, at jeg har fået fat i de fleste af mine interviewpersoner. Kontakten er primært foregået over messenger eller sms, men en enkelt informant ringede også og tilbød sig som informant.

Inden jeg begyndte at søge efter informanter, gjorde jeg mig en del overvejelser omkring, hvilke fejlkilder der er ved at søge informanter på denne måde, men også hvilke fejlkilder der potentielt kan være ved, at søge informanter i et afgrænset område, som jeg selv er en del af. Ved at bruge facebookgrupperne som adgang til informanterne, udelukkes de, som ikke har en facebookprofil allerede fra starten. Ole Riis forklarer, at man ofte vil opleve at have et bortfald af informanter, fordi det kan være svært at undersøge hele populationen (Riis 2005:64). Dette har også været gældende i denne undersøgelse, da jeg kun har spurgt et udvalg af populationen. Informanterne er ikke repræsentativt udvalgt, men er udvalgt ud fra kriteriet om at være bosiddende i en af de fire fjordbyer. Jeg har takket nej til en enkelt informant, som kun har et sommerhus i en af fjordbyerne, mens jeg har takket ja til en, som har et helårshus i en af fjordbyerne, men også et hus i en anden by. Jeg snakkede med informanten omkring hans situation, inden jeg lavede en aftale om et interview. I samtalen fik jeg indtrykket af, at informanten boede mest i fjordbyen og dermed en tilknyttet dertil.

7.7 Transskribering

Det kan være svært at få alle nuancer med, når en levende interviewsituation skal nedskrives, og det kan være vanskeligt at høre, hvornår en sætning starter og slutter. Der vil derfor ofte gå informationer tabt, såsom kropssprog, stemmeføring og ironi, når man transskriberer et interview (Tanggaard og

Brinkmann 2015:43). Dette har også været tilfældet i undersøgelsens interview (Bilag 6:11-12). For at sikre, at så lidt viden som muligt går tabt, har jeg efter hvert interview kort skrevet mine tanker ned omkring interviewet, for bedre at kunne huske selve interviewsituationen. Efter interviewet med Lone har jeg bl.a. noteret dette: ” *Igennem hele interviewet virker hun meget velovervejet i det hun fortæller, og et par gange bliver hun usikker på, om hun skal fortælle det hun tænker på, fordi det er om en anden person i byen.*” (Bilag 8:17-18). Derudover medtages det når informanten griner eller siger noget i et bestemt toneleje, som f.eks. ironi. Det vil være en hjælp i analysen, når jeg skal fortolke på det som informanterne har fortalt.

Transskriptionsprocessen er enormt tidskrævende, og man kan derfor vælge at få hjælp til at transskribere. I de tilfælde, hvor der er flere forskellige der transskriberer interviewene, er det en god ide at nedskrive nogle regler for, hvordan interviewene skal transskriberes, for at sikre en vis standart og gennemsigtighed (Tanggaard og Brinkmann 2015:44). Jeg har valgt at transskribere interviewene fuldt ud, hvilket også er det mest tidskrævende. Da jeg har lavet otte interviews af cirka en times varighed, har jeg fået hjælp fra tidligere studiekammerater til at transskribere nogle af interviewene. I henhold til den hermeneutiske tilgang, vil vores individuelle forståelseshorisont påvirke hvilke informationer, som vi synes er relevante at medtage i en transskription, det er derfor hensigtsmæssigt at have nogle retningslinjer for, hvordan interviewene skal transskriberes, så jeg sikrer en gennemsigtighed og at så lidt viden som muligt går tabt. De transskriptionsregler, som jeg har udarbejdet kan ses i boksen herunder.

- Informantens forbogstav angives hver gang informanten siger noget
- "I" skrives hver gang interviewpersonen siger noget
- Der skiftes linje, når en ny person begynder at tale
- For hvert femte minut noteres dette i transskriptionen (03:45)
- Angiv i parentes, hvis der grines, er ironi eller lignende, som er relevant for at forstå meningen med det sagte
- Når der tænkes eller informanten går i stå markeres det med tre punktummer "..."
- Tankestreg bruges, når en sætning afbrydes og en anden starter "-"
- "Øh" medtages kun, hvis det er relevant for at forstå meningen.
- Komma og punktum sættes kun, hvor det er nødvendigt for at forstå sætningen, og når en sætning afsluttes.
- Opmuntrende udsagn som "mh", "ja", "det kan jeg godt se" osv. medtages ikke

I de tilfælde, hvor en anden har transskriberet interviewet, har jeg efterfølgende kigget transskriptionen igennem, og tilføjet, hvis der manglede noget eller noget var blevet udeladt. Da mine tidligere studiekammerater har samme metodiske viden som jeg, har jeg været tryk ved, at de har stået med nogle af transskriberingerne, og jeg oplevede ingen overordnede problemer med dette.

7.8 Etik

I et interview udforskes menneskers private liv, hvorefter beskrivelserne lægges offentligt frem. Derfor er det vigtigt at overveje, hvilke etiske spørgsmål, der er relevante at forholde sig til (Kvale og Brinkmann 2015:107). Kvale og Brinkmann foreslår bl.a. de tre nedenstående punkter.

Informeret samtykke omhandler bl.a. at informanten bliver informeret om undersøgelsens overordnede formål, hvad undersøgelsen skal bruges til og at sikre sig, at informanterne deltager frivilligt. Derudover handler informeret samtykke også om at vurdere hvor meget information, som informanten skal have (Kvale og Brinkmann 2015:116). Under interviewene har jeg præsenteret en kort gennemgang af undersøgelsens formål, inden vi gik i gang med interviewet (*jf. Bilag 1*) Informanterne har enten selv meldt sig til at deltage i et interview, ellers har jeg spurgt dem, om de havde lyst. Alle informanter har derfor haft mulighed for at vælge interviewet til eller fra.

Fortrolighed handler om de aftaler som forskeren laver med informanten i forhold til hvad interviewet og dets resultater må bruges til. Dette omhandler ofte beskyttelse af informantens privatliv og anonymitet. Der kan derfor opstå dilemmaer i forbindelse med at vurdere, om der er nogle udtalelser, der kan skade informantens privatliv, og samtidig indsamle empiri, som kan bruges til videre behandling (Kvale og Brinkmann 2015:117-118). Inden jeg startede mine interviews, informerede jeg mine informanter omkring, at de ikke ville fremgå med deres rigtige navn i specialet, og at letgenkendelige udtalelser ville blive anonymiseret. Det har dog været svært, at anonymiseret alle letgenkendelige udtalelser og samtidig ikke miste essensen af informantens fortællinger. Jeg har derfor måtte vurdere, hvad der kunne have en negativ påvirkning på informantens privatliv, hvilket er undladt i specialet. Derudover informerede jeg også informanten om, at interviewet ville blive optaget, nedskrevet og derefter slettet.

Forskerens rolle i forbindelse med etik omhandler moralsk ansvarlig forskningsadfærd og hvorvidt forskeren træffer forskningsmæssige forsvarlige valg. Forskeren skal passe på ikke at lade sig påvirke af informanten, så forskeren identificerer sig så meget med informanten, at der ikke opholdes en professionel afstand (Kvale og Brinkmann 2015:119-120). I afsnit 7.5 *Forskerrolle* har jeg beskrevet mine overvejelser omkring af være forsker i eget felt. Da jeg kender tre af mine informanter på forhånd, har jeg særligt i de interviewsituationer været opmærksom på at opretholde den professionelle afstand, så empirien fra interviewet ikke er blevet påvirket af vores relation. De etiske spørgsmål opstår ofte, fordi der er en uligevægtig magtrelation mellem informanten og forskeren (Kvale og Brinkmann 2015:122). For at imødekomme denne helt naturlige uligevægtig magtrelation, har alle undersøgelsens interviews foregået hjemme i informanternes private hjem, hvor de bedst muligt føler sig hjemme og i trygge omgivelser. På det punkt er informanten på hjemmebane, mens jeg er på udebane.

7.9 Kvalitetskriterier i kvalitative undersøgelser

Metodevalget tager udgangspunkt i den bestemte problemformulering, og vurderingen af den valgte metode må derfor være baseret på, om de kan frembringe et gyldigt og klart svar på den stillede problemformulering. Da metoderne har forskellige tilsigtede mål med undersøgelserne, vil der også være forskellige kriterier til kvaliteten (Riis 2015:345-346). De subjektive og intersubjektive fænomener er ofte komplekse, og det kan være svært at opsætte kriterier for kvaliteten af sådanne undersøgelser, som ofte undersøges kvalitativt (Riis 2015:346). Nærværende specialets problemformulering anskuer et intersubjektivt fænomen, hvor indbyggernes oplevelser og min fortolkning af disse er i fokus for undersøgelsen. Dette er gældende, fordi den filosofiske hermeneutik studerer genstandsfeltet gennem forståelse, fortolkning og udlægning, og derigennem opnår en intersubjektiv viden. I de nedenstående afsnit vil jeg komme nærmere ind på, hvordan jeg har sikret kvaliteten i nærværende speciale ud fra principperne om reliabilitet, intern validitet og generaliserbarhed.

Reliabilitet i kvalitativ forskning handler om at påvise pålidelighed ved at være gennemsigtig i de valg, som man har truffet gennem undersøgelsen. I kvalitativ forskning er det ikke muligt at opnå resultater, der er magen til hinanden, fordi problemformuleringen gælder cases som på sin vis er enestående og ikke replicerbare. Derfor er målet at kunne genskabe observationerne inden for typen af cases, hvor man vil formode at finde overensstemmende resultater, hvis undersøgelsen foretages på andre cases, der har de samme kendetegn som den oprindelige case. Det er derfor vigtigt at være begrundet, gennemsigtig, systematisk og grundig i fremgangsmåden (Riis 2015:352-353). Nærværende speciale har en formodet høj reliabilitet, fordi jeg løbende har begrundet de metodiske og designmæssige valg i undersøgelsen. Jeg har derudover fastholdt en reflektiv og transparent tilgang i forhold til, hvordan jeg ønskede at benytte metoden, ved at drøfte mine metodiske og designmæssige valg. Dette giver læseren mulighed for at vurdere, om undersøgelsen resulterer i pålidelige fund. Yderligere har jeg i afsnittene *3.2 Geografisk afgrænsning* og *3.2.1 Fjordbyerne* beskrevet casens kendetegn, hvilket gør det muligt at kunne foretage en undersøgelse med samme teoretiske udgangspunkt i en lignende case, og dermed teste specialets reliabilitet. Til trods for, at jeg har forsøgt at være gennemsigtig i nærværende undersøgelses processer, så er empirien dannet på baggrund af interaktionen mellem informanten og forskeren, hvor den måde spørgsmålene stilles på er med til at konstruere bestemte svar. Dette kan være svært at gengive fuldstændigt i en lignende case, og går derfor imod en høj reliabilitet.

Det andet kvalitetskriterie, som jeg vil komme ind på her, er intern validitet, der også omtales som undersøgelsens gyldighed. Intern validitet omhandler hvorvidt undersøgelsens konklusioner er

forankret i dokumenterbar og troværdig empiri (Riis 2015:357-358). Riis forklarer, at en måde af højne den interne validitet er ved at undgå bias, som er mere eller mindre bevidste og ubevidste udvælgelser af de informationer, der er relevant for undersøgelsens problemformulering (Riis 2015:360). I nærværende specialet har jeg forsøgt at undgå bias i udvælgelsen af informanter, ved at søge efter informanter på Facebook, og herigennem udvalgt dem, der passer til afgrænsningen og som meldte først tilbage (jf. 7.6 Adgang til feltet). Søgningen efter informanter på Facebook kan dog siges at have en bias ved, at jeg ubevidst vælger de informanter fra, som ikke bruger Facebook, og derfor på lige fod med de andre ikke har haft mulighed for at deltage i et interview. Ligeledes kan der være bias ved, at jeg har skrevet til informanter direkte, og spurgt om de kunne have lyst til at deltage. Jeg har dog kun skrevet til informanter, som jeg er blevet anbefalet af andre at hive fat i. I forbindelse med udførelsen af interviewene blev jeg klar over, at mine informanter ikke er repræsentativ for populationen, idet informanterne fortæller, at der i fjordbyerne bor indbyggere, som ikke deltager i det sociale fællesskab og de sociale arrangementer, der er i byerne. Min informantgruppe rummer ikke dette synspunkt, hvilket giver en bias i forhold til at kunne sige noget generelt om det sociale netværk i fjordbyerne. Grunden til at min informantgruppe ikke rummer de indbyggere, som ikke deltager i det sociale, kan være at det sjældent vil være dem, der melder sig frivilligt til et interview om noget, som de ikke er en del af. Denne gruppe indbyggere udgør et hul i min empiri, da det potentielt kunne være interessant at undersøge deres lave grad af involvering i de sociale netværk. Jeg vil til trods for dette mene, at den interne validitet er tilstrækkelig i specialet, da de findes tematiske og relevante mønstre, som går på tværs af de deltagende informanters fortællingen.

Det sidste kvalitetskriterie, som jeg vil komme ind på, er generalisering, som også går under navnet ekstern validitet. Som navnet antyder handler det om, hvorvidt resultaterne kan generaliseres til en større kontekst, end den undersøgte (Riis 2015:358). Da dette speciale arbejder med casestudiet, angår generaliserbarhed hvorvidt resultaterne kan overføres til lignende cases og eksisterende forskning. En måde at styrke overførbarheden fra en case til en anden er ved at lade undersøgelsen bygge på teori og ved at casen består af mere end en case (Riis 2015:359). Da nærværende speciale bygger på en abduktiv tilgang, tager undersøgelsen ikke udgangspunkt i en teoretisk ramme, men den teoretiske ramme inddrages først i den teoretiske analyse. I afsnit 8 *Teori* har jeg præsenteret den valgte teoretiske ramme, og hvad disse teorier kan bidrage med i forhold til specialets problemformulering og resultaterne af undersøgelsen. Da nærværende undersøgelse består af en enkelt case, ville det muligvis have styrket specialets generalisering ved at have haft et multipelt casestudie, hvor det havde været muligt at undersøge, om resultaterne fra casen kunne overføres til lignende cases. På dette punkt, kan det derfor være svært at sige noget om, hvor generaliserbar resultaterne. Det kan derfor være relevant at udvide forståelsen af generalisering, hvilket gøres i det nedenstående.

Antoft og Salomonsen deler generalisering op *statistisk* generalisering og *analytisk* generalisering, når vi snakker om casestudiet. Vi bør arbejde med analytisk generaliserbarhed, når vi arbejder med casestudiet. Denne form for generalisering sker ved, at man danner slutninger ved at sammenkæde fundene i empirien med teoretiske forestillinger. Dermed er forudsætningen for at kunne generalisere analytisk mere konkret og praktisk, hvilket bl.a. består i at sikre, om data er pålidelige og om argumenterne om empiriske sammenhænge holder. For at kunne dette, kræver det, at man systematisk beskriver og fortolker empirien. På denne måde kan casen sammenlignes med andre cases og jo mere casene minder om hinanden jo større muligheder er der for at kunne generalisere (Antoft og Salomonsen 2012:49-50). Med udgangspunkt i Antoft og Salomonsens fremlægning af generaliserbarhed, kan man argumentere for, at nærværende speciale er analytisk generaliserbar, idet fundene i undersøgelsen overvejende stemmer overens med teoretiske perspektiver og eksisterende forskning på området.

7.10 Analysestrategi

En analyse kan have forskellige fokuspunkter, men jeg har i nærværende speciale valgt, at have fokus på meningen, både i det der omtales som meningskodning og meningsfortolkning (Kvale og Brinkmann 2009:223). Jeg har valgt at analysere det empiriske materiale af to omgange, pga. nærværende specialets abduktive tilgang. jeg har derfor først lavet en empirisk analyse, og derefter en teoretisk analyse, med udvalgte teoretiske begreber, som er udvalgt efter indsamlingen af det empiriske materiale og på baggrund af de empiriske fund, der ligger til grund for den empiriske analyse. Teoriens rolle i analysen er at sammenkæde de empiriske fund og dermed bidrage til en mere nuanceret forståelse for indbyggernes fortællinger.

Jeg startede med at kode indholdet i de otte interviews på baggrund af disse ti tematiske nøgleord: 'aktiviteter i byen', 'byens kendetegn', 'generel livskvalitet', 'hjælper hinanden', 'livskvalitet i forhold til byen', 'netværk generelt', 'netværk i byen', 'tilknytning til byen', 'tillid generelt' og 'tillid til indbyggerne i byen'. Disse nøgleord er udvalgt med udgangspunkt i operationaliseringen og interviewguiden. Denne form for kodning kaldes åben kodning, da kodningen bl.a. henviser til sammenligning og kategorisering af empirien (Kvale og Brinkmann 2009:224). Forskningsspørgsmålene og interviewspørgsmålene i interviewguiden er anvendt som ramme for, hvilke udtalelser der tages med under hvert tema. Eksempelvis er alle udtalelser omkring hvem interviewpersonen ses med i byen, og hvordan de omgås hinanden kodet under temaet 'netværk i byen'. Mens udtalelser omkring at låne ting ud til hinanden er kodet under temaet 'hjælpe hinanden'. For at systematisere kodningen af interviewene har jeg anvendt kodningsværktøjet Nvivo.

Selve analysen er tematisk struktureret, hvor de ti nøgleord, som der er kodet efter, inddeles i de to overordnede temaer 'lokale sociale netværk' og 'livskvalitet', som bruges til at danne de tematiske skel i analysen. Under disse to overordnede temaer vil der være forskellige undertemaer, som er inspireret af den måde empirien er kodet på. Til at analysere informanternes udtalelser, gøres der brug af meningsfortolkning, som bruges til at finde frem til dybere meningsstrukturer og betydningsrelationer, som ikke umiddelbart fremgår i interviewene (Kvale og Brinkmann 2009:230).

8 Teori

Nærværende speciales problemformulering har to strenge, hvor den første omhandler hvordan fjordbyindbyggerne praktiserer lokale sociale netværk, mens den anden omhandler hvilken betydning de lokale sociale netværk tillægges af indbyggerne med henblik på deres livskvalitet. Dette teori afsnit vil derfor først dykke ned i, hvad der er definerende for sociale netværk. Med udgangspunkt i operationaliseringen af problemformuleringens første streng, har jeg valgt at belyse de sociale netværk igennem 'social kapital' teorien. Her vil jeg tage udgangspunkt i Robert J. Sampsons videre fortolkning af social kapital. Jeg har valgt Sampsons perspektiv, fordi han udover at have et kollektivt syn på social kapital også inddrager begrebet *Collective Efficacy*. Dette supplerer 'social kapital' begrebet med en forståelse af, hvordan social kapital kan være forankret i et lokalt nabolag, hvor elementer som tillid og lokal handlekraft har en betydning for de individer, som er en del af nabolaget. Efter præsentationen af Sampson vil der være en overordnet redegørelse af livskvalitet. Med udgangspunkt i operationaliseringen af problemformuleringens anden streng, har jeg valgt at anvende Ruut Veenhovens teori om de fire livskvaliteter. Netop Veenhovens fremstilling af livskvalitetsbegrebet er interessant at anvende i dette speciale, fordi hans definition rummer flere forskellige typer af livskvalitet og ikke blot skildringen mellem subjektiv- og objektiv livskvalitet. Det er derfor med til at gøre den mere anvendelig i praksis.

De to teorier, som her er præsenteret, supplerer hinanden i forhold til at kunne validere forskellige aspekter af undersøgelsens fund i den teoretiske analyse. Ud over at teorierne henvender sig til hver sin del af problemformuleringen, er de modsætningsfyldte i forhold til, at Sampsons begreb *Collective Efficacy* tillægges et kollektivt blik, mens Veenhovens teori om livskvalitet har et individualistisk blik. Sampsons forståelse af social kapital er derfor ikke i overensstemmelse med nærværende speciales individualistiske metodologi, men ved at anvende Sampson i forhold til at klarlægge et kollektivt sociale netværks betydning for den enkelte fjordbyindbygger. Dermed trækkes Sampsons teori i en individualistisk retning. Dette vil blive udfoldet yderligere i specialets konklusion.

8.1 Social Kapital

For at belyse de lokale sociale netværk i fjordbyernes betydning for indbyggerne tager dette teori-afsnit afsæt i social kapital begrebet. Det kan siges, at den centrale præmis for samtlige teorier om social kapital er, at sociale netværk har værdi og at sociale relationer kan anses for kapital, hvormed individet kan få udbytte ved at indgå i netværk af sociale relationer (Rosenmeier 2007:10). Pierre Bourdieu er den første sociolog, der definerer social kapital. Bourdieu tillægger begrebet et individualistisk syn, og beskriver social kapital som en individuel ressource, som individet investerer i for at opnå fordele til sig selv og den nærmeste familie. Ifølge Bourdieu skaber individet derfor fordele af de sociale relationer både bevidst og ubevidst (Quist og Jørgensen 2022:459-460). Derimod mener sociologen James Coleman, at social kapital frem for at være en individuel gode i stedet skal ses som en kollektiv gode. Coleman forstår dermed social kapital som en egenskab ved de sociale skrukturer, der kan ses som en gode for de individer, der er omfattet af disse strukturer (Quist og Jørgensen 2022:461). Sociolog Robert D. Putnam orienterer social kapital begrebet mod netværk, normer og tillid. Han afgrænser sig ikke til individet, familien eller små nabolag, men ser derimod på social kapital som en gode for større områder som regioner og lande. Putnam definerer social kapital ved at være sociale netværk og de gensidighedsnormer og troværdighed, som opstår i kraft deraf (Quist og Jørgensen 2022:463-464). For at indfange social kapital kigger Putnam bl.a. på individets deltagelse i offentlige møder, frivilligt arbejde og arrangement i lokale projekter, men han tilkendegiver, at det endnu ikke har lykket ham at finde frem til en måde, hvorpå han kan skelne mellem de to typer af social kapital i den indsamlede empiri (Rosenmeier 2007:31).

I nærværende speciale anvendes ingen af ovenstående teoretikere direkte, men der tages afsæt i ovenstående udlægninger af social kapital-begrebet, som en grundlæggende forudsætning for at undersøge betydningen af sociale relationer og netværker i fjordbyerne. Sampsons teori om 'nabolagseffekter' anvendes i dette speciale som en primær teori, da Sampson her giver et redskab til at undersøge og forstå omfanget og betydningen af sociale netværk baseret på gensidig tillid, som det praktiseres i fjordbyerne. Nedenstående afsnit vil præsentere en kort gennemgang af Sampsons teoretiske bidrag til specialet, via en redegørelse af hans to centrale begreber 'Nabolagseffekter' og 'Collective Efficacy, samt en udlægning af hvordan disse anvendes i specialets teoretiske analyse.

8.1.1 Robert L. Sampson – Collective Efficacy

Sampson har ligesom Coleman og Putnam et kollektivt syn på social kapital, og i hans forskning forbinder han social kapital begrebet med det, han betegner som *nabolagseffekter*, og forklarer at meget forskning om nabolagseffekter har haft social kapital som drivkraft. Her anses social kapital, i

overensstemmelse med tidligere afsnit, for at være en ressource, der realiseres gennem sociale relationer (Sampson 2011:232). Nabolagseffekterne beskriver Sampson, ved både at være de direkte og indirekte effekter, som et bestemt sted at bo kan have på en række individuelle udfald, som f.eks. uddannelse og jobmuligheder (Quist og Jørgensen 2022:461). Sampson påpeger med hans teori, at det at bo i et bestemt nabolag har en bestemt indvirkning på indbyggerne. Han definerer et nabolag, som en fleksibelt interagerende population af mennesker og institutioner på et fællessted, der på sin vis er afgrænset geografisk. Hans definition er relativt fleksibelt, da han påpeger, at der ikke findes en korrekt måde at definere et nabolag på. Selv indbyggerne i et givet nabolag kan have forskellige opfattelser af det nabolag, som de bor i (Sampson 2011:228-229). Det er relevant at anvende netop Sampsons kobling af social kapital og nabolagseffekter i dette speciale, da hans teori giver mulighed for at forstå de lokale sociale netværk, som enten findes i- eller udgør fjordbyerne. Hertil giver 'nabolagseffekt' begrebet en forudsætning for at undersøge de sociale dynamikker i fjordbyerne, som præger indbyggernes tilværelse. Sampson påpeger at nabolagseffekter er svære at undersøge i praksis, da de i bund og grund er teoretiske påstande om en kausal påvirkning af et givent nabolag på det enkelte individ. Han henleder i stedet opmærksomheden på de praksisser, betydninger og handlinger, der finder sted i et givet nabolag, og afleder en effekt på det fænomen man ønsker at undersøge (Sampson 2011:230-231) I relation til dette speciale lægger Sampson hermed op til, at den betydning som livet i fjordbyerne har på den enkelte indbygger, skal findes i de sociale processer, herunder netværk, der finder sted i fjordbyerne. I nærværende speciale ses det bl.a. i informanternes fortællinger om, hvorledes de sociale aktiviteter i fjordbyerne har en indvirkning på indbyggerne.

Til dette formål anvender Sampson begrebet *collective efficacy*, der kan oversættes til *kollektiv mestring*. Kollektiv mestring refererer ikke kun til, at indbyggerne har tillid til hinanden, men at de også om nødvendigt har viljen til at handle til fordel for det fælles bedste. Hermed adskiller kollektiv mestring sig fra den gense forståelse af social kapital. Sampson forstår social kapital som tilstedeværelsen af sociale netværk og tillidsfulde sociale relationer, og anser det som en nødvendighed, men dog ikke en tilstrækkelig forudsætning for at sikre et velfungerende nabolag. Ifølge Sampson er det dermed ikke nok, at indbyggerne skal have en forventning om, at naboerne er til at stole på, men de skal også have viljen til at handle for at sikre det fælles bedste og troen på, at andre vil gøre det samme (Quist og Jørgensen 2022:461-462). De stærke sociale bånd er dermed stadig vigtige, og medfører en højere grad af kollektiv mestring (Sampson 2012:157), men indbyggernes vilje til at gribe ind i nabolagets sociale liv afhænger derudover af betingelserne for gensidig tillid og fælles forventninger blandt indbyggerne. Det er usandsynligt, at man griber ind i en nabolagssammenhæng, hvor reglerne er uklare og indbyggerne frygter- eller har mistillid til hinanden. Det er derfor forbindelsen mellem gensidig tillid og den fælles villighed til at gribe ind, der konstituerer kollektiv mestring i nabolagets kontekst (Sampson 2011:232). Sampson mener, at man i dag ikke kan forvente, at alle indbyggere har stærke

bånd til hinanden og jævnligt indgår i social interaktion, da mange af dagligdags interaktionerne i dag foregår udenfor nabolaget. Derfor ser Sampson ikke tætheden af nabolaget som det mest relevante, men i stedet lægger han vægt på indbyggernes villighed til at gribe ind, når der er brug for det (Sampson 2012:152). Sampsons begreb kollektiv mestring anvendes i specialets teoretiske del af analysen i samspil med informanternes fortællinger om, hvordan de oplever, at indbyggerne i fjordbyerne er villige til at handle til alles fælles bedste. At inddrage begrebet kollektiv mestring skal være med til at validere og nuance informanternes fortællinger, og afdække hvilken betydning livet i fjordbyerne har for dem. Kollektiv mestring giver indledningsvist anledning til at undersøge, i hvilken grad der forekommer sociale netværk i fjordbyer og hvordan disse dyrkes. Dernæst vil det undersøges, hvorvidt de sociale netværk er præget af en villighed og en forventning om, at indbyggerne handler for hinandens fælles bedste. Derfor bør det afklares om indbyggerne i praksis oplever tillidsfulde relationer i fjordbyerne, da det bidrager til, at kollektiv mestring overhovedet kan finde sted. Til sidst skal det undersøges om der opleves en form for social samhørighed og forventning, til hvordan indbyggerne agerer internt i fjordbyerne.

Sampson pointerer yderligere at en ofte glemt pointe omkring undersøgelser af nabolag er kvaliteten af forskelligartede institutioner som civile fællesskaber og foreningsliv. Hertil uddybes det, at organisationer og foreningsliv potentielt forbinder individer, og fordrer til fælles handling på uforventede opgaver. Dette er med til at imødekomme de kollektive udfordringer, som måtte være i et nabolag (Sampson 2011:233). Sampsons pointe omkring, at byens institutioner og foreningsliv er en vigtig faktor, for at indbyggerne kan danne relationer til hinanden i hverdagen, er interessant at inddrage i specialets analyse, fordi fjordbyerne er kendetegnet ved, at der ikke længere er institutioner som skoler og købmænd. I stedet ses der i nærværende speciale på betydningen af fjordbyernes lokalt forankrede foreningsliv såsom beboerhuse, forsamlingshuse og andre mødesteder, som danner ramme for fjordbyernes foreningsliv. I relation til betydningen af institutioner, fællesskaber og foreningsliv, anvender Sampson det han kalder *aktivitets mønstre*, der potentielt styrker kollektiv mestring i dagligdagsrutinerne. Det kan eksempelvis være placeringen af skoler, butikker og offentlig transport, der er relevante for at organisere, hvordan og hvornår personer kommer i kontakt med andre personer. Sampson konkluderer, at organiseringen af rutineprægede aktiviteter og hverdagsadfærd tillader en række sociale interaktioner i nabolaget (Sampson 2011:234). Disse rutiner er relevante at se nærmere på for at forklare de situationer og omstændigheder, som indbyggerne i nabolaget befinder sig i, når de interagerer med andre i nabolaget. Nærværende speciale vil derfor se nærmere på disse rutiner og hvordan indbyggerne omgås i dagligdagen, da disse hverdagsrutiner er med til at skabe muligheder for at styrke den kollektive mestring i fjordbyerne.

8.2 Livskvalitet

I dette afsnit præciseres det, hvordan livskvalitetsbegrebet bliver brugt i specialet. Ordet livskvalitet associeres ofte med vendinger som 'hvor godt individet har det', 'det gode liv', 'trivsel', 'oplevelsen af lykke' og lignende. Indenfor livskvalitetsforskningen findes to overordnede betydninger af begrebet. I den første forstås livskvalitet som objektive livsvilkår, som antages at have en positiv indflydelse på individets trivsel. Ved den anden anses livskvalitet som individets subjektive oplevede trivsel, velbefindende eller tilfredshed med livet (Zachariae og Bech 2008:821). De objektive livsvilkår kan samlet karakteriseres som omgivelsernes kvaliteter, der har en betydning for, at individet kan leve det gode liv. Det er dog ikke de objektive livsvilkår, der er bestemmende for, om individet oplever en høj livskvalitet, men kan i stedet øge chancen for det. Det er i stedet den subjektive vinkel, der kan fortælle os noget om livskvaliteten. For jo oftere et individ oplever livet som værende tilfredsstillende, desto højere vil livskvaliteten være. Den subjektive oplevelse af livskvalitet kan indfanges bl.a. ved at måle den selvrapporterede livskvalitet (Zachariae og Bech 2008:821-822). I dette speciale er det den subjektive vinkel på livskvalitet, som er i fokus. Her ønskes et større indblik i, hvordan indbyggerne oplever deres livskvalitet i forbindelse med at bo i fjordbyerne. Jeg har valgt at benytte sociolog Ruut Veenhovens teori om de fire livskvaliteter i specialet, fordi han nuancerer sondringen mellem objektiv og subjektiv livskvalitet, og opdeler i stedet livskvalitet i fire typer.

8.2.1 Ruut Veenhoven

Veenhoven gør det klart, at begrebet livskvalitet er et alsidigt begreb, der er brugt bredt inden for mange forskellige forskningsområder. Begreber som well-being, health, happiness og welfare bruges ofte som synonyme for hinanden, men Veenhoven mener, at det skaber problematikker, da disse termer ikke har en entydig mening. Den brede brug af livskvalitet gør også, at der aldrig er blevet enighed om en endelig definition af begrebet. Veenhoven forsøger at indkredse betydningen af livskvalitet, hvor der er fokus på kvaliteten af den individuelle liv (Veenhoven 2000:1-3). Da nærværende speciale undersøger indbyggernes oplevede livskvalitet, giver det mening at inddrage Veenhovens teori om livskvalitet, da den netop har den individuelle i fokus.

En klassisk distinktion af livskvalitet er opdelingen af objektiv og subjektiv, hvor den første henviser til at et liv opfylder visse standarder for det gode liv, mens subjektiv livskvalitet henviser til selvvurderingen baseret på implicite kriterier. Veenhoven mener dog, at det er mere hensigtsmæssigt at opdele livskvalitet i "muligheder for det gode liv" kaldet *livschancer* og "det gode liv i sig selv" kaldet *livsresultater*. Derudover skelner Veenhoven også mellem *ydre og indre kvaliteter*, der er henholdsvis kvaliteten i miljøet og individuelle kvaliteter (Veenhoven 2000:4-5). Ved at kombinere

disse to sondringer af livskvalitet dannes en firedelt matrix hvor livschancer og livsresultater ses vertikalt og ydre og indre kvaliteter ses horisontalt. Den firedelte matrice ses i nedenstående tabel.

Tabel 1. Matrice over de fire typer af livskvalitet

	Ydre kvaliteter	Indre kvaliteter
Livs chancer	Livsvilkår	Livsmuligheder
Livs resultater	Udbytte af live	Tilfredshed med livet

Som tabel 1 viser, så opstår der to former for livschancer. Livchancer med ydre kvaliteter også kaldet *livsvilkår* og livschancer med indre kvaliteter kaldet *livsmuligheder*. *Livsvilkår* er miljøets egenskaber og dets muligheder og begrænsninger i forhold til individets liv. Eksempler på livsvilkår er et godt sundhedsvæsen samt lighed og tryghed i det samfund, hvor individet bor. *Livsmuligheder* er individets egenskaber til at håndtere problemstillinger i livet både i forbindelse med fysisk- og psykisk sundhed. Ligeledes opstår der to former for livsresultater. I kombinationen af livsresultater og ydre kvaliteter opstår *Udbytte af livet*, som betyder at et godt liv må være godt for noget mere end sig selv. Den sidste type af livskvalitet er kombinationen af livsresultater og indre kvaliteter, som Veenhoven kalder *Tilfredshed med livet*. Det er individets subjektive opfattelse af glæden ved livet (Veenhoven 2000:5-7).

Veenhoven forklarer, at det ikke er muligt at lave en omfattende måling af tre af de fire typer af livskvalitet. Han mener ikke at det er muligt at lave en udtømmende vurdering af typerne livsvilkår, livsmuligheder og udbytte af livet, og at der dermed kun er typen tilfredshed med livet, der kan måles fuldstændigt (Veenhoven 2000:32). I nærværende speciale anvendes livskvalitetstypen *tilfredshed med livet*, som orienterende begreb i den teoretiske del af analysen. Denne type livskvalitet bruges, fordi analysen bygger på indbyggernes egen oplevelse og vurdering af deres livskvalitet. I interviewene bliver indbyggerne bl.a. spurgt ind til, om de oplever at have en velfungerende hverdag, hvilket er med til at indikere, om de oplever at være tilfredse med livet.

Da det kun er livskvalitetstypen *tilfredshed med livet*, som Veenhoven mener kan måles fuldstændigt, tillægger han denne type det største fokus. Derfor dykker han også dybere ned i, hvad tilfredshed med livet består af. Dette uddyber han ved at anvende endnu en matrice, som vertikalt skildrer mellem *tilfredshed med dele af livet* og *tilfredshed med livet som helhed*. Horisontalt skildrer han mellem

forbigående tilfredshed og *vedvarende tilfredshed* (Veenhoven 2015:3-4). Ved at kombinere de to forskellige sondringer, opstår der to typer af forbigående tilfredshed og to typer af vedvarende tilfredshed. De fire typer af *tilfredshed med livet* kan ses i tabellen herunder.

Tabel 2. Matricen over de fire typer af tilfredshed med livet

	Forbigående tilfredshed	Vedvarende tilfredshed
Dele af livet	Umiddelbar tilfredshed	Domænetilfredshed
Livet som helhed	Højdepunktsoplevelse	Livstilfredshed

De to typer af forbigående tilfredshed kalder han *umiddelbar tilfredshed* og *højdepunktsoplevelse*. *Umiddelbar tilfredshed* er en forbigående tilfredshed, der opleves med dele af livet og den kan f.eks. opleves som sansninger. *Højdepunktsoplevelser* omhandler derimod livet i sin helhed. Det er en kortvarig men intens oplevelse af tilfredshed. De to typer af vedvarende tilfredshed kalder han for *domænetilfredshed* og *livstilfredshed*. *Domænetilfredshed* er en vedvarende tilfredshed med en del af livet. Denne type af tilfredshed vedrører det, som man kan kalde et livsdomæne. Det kan f.eks. være ens arbejdsliv. Den sidste type er den, som Veenhoven kalder *livstilfredshed*, der er en vedvarende tilfredshed med livet som helhed (Veenhoven 2015:4). I specialets teoretiske del af analysen, vil denne sondring mellem de forskellige typer af tilfredshed med livet, anvendes i samspil med fjordbyindbyggernes vurdering af, hvad der for dem har en betydning for deres livskvalitet. Det formodes derfor, at det vil være forskelligt fra indbygger til indbygger, hvilken type af tilfredshed med livet, som de oplever, og som de vurderer er livskvalitet for dem. Et eksempel på dette kan være, at en af indbyggerne oplever det at gå en tur i naturen som livskvalitet, mens en anden indbygger oplever det at familien har det godt som livskvalitet.

Veenhoven bruger begrebet livstilfredshed som en måde hvorpå man kan tale om lykke (Veenhoven 2015:2-3). Det samme gør sig gældende i nærværende specialets interviewguide, hvor spørgsmål som 'er du glad for tilværelsen', 'om du har det godt' og 'har en velfungerende hverdag' alle er spørgsmål, som jeg bruger for at indfange informanternes oplevelse af deres livstilfredshed i forbindelse med det sted de bor. Når man undersøger livskvalitet, kan man anskue det på makro-, meso- og mikro niveau (Veenhoven 2015:6). I nærværende speciale arbejdes der med livskvalitet på mikroniveau, da det er indbyggernes oplevelse af deres livskvalitet, der er i fokus.

Det der gør det særligt relevant at se på Veenhovens resume af lykkeforskningen er, at det relaterer sig til individets livstilfredshed betinget af dets sociale position og herunder social kapital set som sociale relationer (Veenhoven 2015:8). Det er netop indenfor dette felt, at nærværende speciale også undersøger livskvalitet. Idet specialet fokuserer på betydningen af de sociale relationer, som indbyggerne har i de fjordbyer, hvor de bor. Veenhoven mener at sociale relationer er en af de betingelser, som ofte bliver diskuteret i forbindelse med individets livskvalitet. Det gør sig både gældende i den private sfære af livet og i de sekundære relationer i det offentlige liv. Sammen mener Veenhoven at disse to variabler forklarer 10 procent af den observerede variation af individets livstilfredshed. I forhold til de primære relationer, er lykke konsekvent relateret til tilstedeværelsen og kvaliteten af intime netværk. Alle typer af netværk er dog ikke ligeligt relateret til lykke i alle lande. Eksempelvis er relationen til ægtefællen mere vigtig end kontakten til venner og slægtninge i de vestlige lande. I forhold til de sekundære relationer, så har lykken tendens til at være højere blandt personer der har et betalt arbejde. Dog er hjemmegående eller pensionister ikke mindre tilfredse med livet. Lykke er i stedet mere konsekvent relateret til deltagelsen i frivillige organisationer (Veenhoven 2015:9). I specialet er det interessant at se om empirien viser de samme tendenser som Veenhoven skitserer omkring individets sociale relationers betydning for livskvaliteten.

9. Analyse

I nærværende speciale har jeg opdelt analysen i tre overordnede temaer: *Fjordbyindbyggerne og deres tilhørsforhold*, *Lokale sociale netværk* samt *Livskvalitet*. Under disse tre temaer er en række undertemaer, der er med til at skabe bedre gennemsigtighed i undersøgelsens fund. Første tema er *Fjordbyindbyggerne og deres tilhørsforhold*. Under dette tema vil der være en beskrivelse af indbyggerne og deres tilhørsforhold til fjordbyerne. Temaet er vigtigt, fordi det skaber en kontekst for de efterfølgende to temaer, og er dermed, i overensstemmelse med den filosofiske hermeneutik, med til at få en forståelse af hele fænomenet og ikke blot delene sociale netværk og livskvalitet. Temaet *Lokale sociale netværk* henviser til problemformuleringens første del, mens temaet *Livskvalitet* henviser til problemformuleringens anden del. Under hvert undertema er der en empirisk analyse efterfuldt af en teoretisk analyse. Analysens empiriske del sammenholder empiriske mønstre på tværs af de otte interviews, og giver herved et overblik over specialets empiriske fund. Den teoretiske analyse tager udgangspunkt i fundene i den empiriske analyse og uddyber og nuancere derved specialets empiriske fund. Dette giver også analysen en mulighed for at diskutere specialets empiriske fund til kontekster, der strækker sig ud over casens ramme.

9.1 Fjordbyindbyggerne og deres tilhørsforhold

Mine forforståelser og fordomme gik bl.a. på, at jeg har en forventning om, at de indbyggere, som jeg interviewede alle havde et tilhørsforhold til fjordbyerne før de flyttede dertil. Dette viste sig dog ikke korrekt. Ove på 35 år og Else på 75 er de eneste af informanterne, som er født og opvokset i fjordbyerne, og som er flyttet tilbage. Ove bor mellem Udbyhøj og Udby, og da jeg interviewer ham, er han ved at flytte ind i et hus, som han har haft i 2 år. Huset ligger blot lidt længere oppe ad vejen mod Udby end hans forældres hus, hvor han har boet det meste af hans liv (Bilag 11:20). Else bor i Hollandsbjerg med hendes mand, og de har boet i huset i 55 år. Huset har været i Elses familie i fire generationer (Bilag 7:1). Fælles for informanterne Bente på 62 år og Maria på 32 år er, at de bor i fjordbyerne pga. deres mænd. Bente bor i Udby i hendes mands morfars hus og har gjort det i 31 år. Bente er selv fra området og kendte godt til Udby inden hun flyttede dertil, men havde alligevel ikke regnet med, at det var der, hun skulle bosætte sig (Bilag 6:2). Maria bor i Voer, fordi det var der, hendes mand købte hus. De har boet der i 4 år. Maria er ikke fra området, og hun kendte ikke til Voer, inden hun flyttede dertil (Bilag 5:1). Informanterne Astrid på 29 år og Niels på 59 år bor også begge to i Voer, og de har det tilfælles, at de bl.a. valgte at bosætte sig der pga. de billige huspriser. Astrid har boet i Voer i 1 år og Niels i 36 år (Bilag 9:1-2, Bilag 10:1). Jeg har tidligere omtalt de billige huspriser i specialet (*jf. 1 Indledning*), som et kendetegn ved fjordbyerne og Norddjurs' yderområder generelt. Både Astrid og Niels købte hus og flyttede ind mens de var alene, hvilket betød et lavere rådighedsrum. Niels beskriver det således: ”*Så var jeg rundt og kigge og så faldt jeg over et hus her i Voer der var til at komme til for penge og så købte jeg det (...)*” (Bilag 10:1). Lone på 71 år købte huset i Hollandsbjerg sammen med hendes mand for 37 år siden. Om valget af netop lige dette hus fortæller Lone: ”*(...) Men det var jo – det ligger for sig selv og så ligger det jo alligevel i forbindelse med byen ikke? Så det synes vi simpelthen var – det var lige stedet for os.*” (Bilag 8:1). For Lone er det vigtigt at have plads omkring sig, men stadig være del af en by. Hun har tidligere boet i et villakvarter og følt det klaustrofobisk (Bilag 8:1). Per er 68 år og skiller sig ud fra de andre informanter, ved ikke at bo i fjordbyerne hele tiden. Han valgte at købe huset i Udbyhøj, fordi man i Norddjurs Kommune har mulighed for at købe et helårshus som flexbolig. At det netop blev det hus, var primært fordi der var en del jord til (Bilag 4:1). De adspurgte indbyggere skiller sig ud fra hinanden på parametre som køn, alder, tilhørsforhold samt hvor længe de har boet der, og de har derfor primært det tilfælles, at de er bosat i fjordbyerne.

Bente, Else, Per og Lone, der alle er 60+, nævner, at der kan være udfordringer ved at blive ældre og bo i fjordbyerne. Else beskriver eksempelvis, at de på et tidspunkt bliver nødt til at flytte, fordi de ikke længere kan klare at holde hus og have (bilag 7:13). Ligeledes sætter Lone disse ord på: ”*Det snakker vi somme tider om. Fordi der er meget at holde. ... Men altså vi kunne nemt klare os med noget der er mindre og alt det her. Men ... Så længe vi kan så bliver vi boende. Men jeg vil ikke bo her hvis ikke det*

bliver holdt." (Bilag 8:16). Ud over at informanterne har fokus på, at de på et tidspunkt ikke kan holde deres hjem længere, så nævner Lone, Niels, Bente og Per, at det er vigtigt for dem at have evnen til at køre bil, for at kunne blive boende i fjordbyerne. I fjordbyerne er der ingen indkøbsmuligheder eller jævnlig offentlig transport, så indbyggerne er dermed afhængige af at kunne transportere sig ud af området, for at handle ind og klare sig selv. Per forklarer i forlængelse af dette, at en af grundene til, at han er forbeholdende med at flytte til Udbyhøj på fuld tid er, at han også skal kunne klare sig selv, når han bliver ældre (Bilag 4:12).

9.1.1 Tilflytter eller ej

I empirien dannes der et mønster af, at der er en distinktion mellem de indbyggere, som har en tilknytning til fjordbyen på forhånd, og de indbyggere, som først har skabt en tilknytning til fjordbyen efter de er flyttet dertil. Lone fortæller eksempelvis, at hun er på 'tålt ophold', som en af de indbyggere, der har en familiær tilknytning til byen har sagt (Bilag 8:8). Til trods for, at Lone har boet i Hollandsbjerg i 37 år og har skabt relationer til de øvrige indbyggere, så anses hun stadig for at være tilflytter. Per bringer også sondringen mellem tilflytter eller ej op. Her fortæller han: "*Ja altså jeg vil sige at dem der bor her mange af dem det er fordi at de er født her. (...) Nå men jeg tror mange de er fra området, så er der så sådan nogle som mig og så er der nogle som man kan sige at de grænser til at være socialt udsatte. Herude. Så kender man jo alle.*" (Bilag 4:3). Per oplever dermed, at der er forskel på at være født i fjordbyerne og at være tilflytter, i forhold til om man kender hinanden. Ligeledes fortæller Ove, at det har en betydning, om man er tilflytter eller ej. Han forklarer, at hvis man har boet i fjordbyen hele livet, så kender man de fleste, mens man ikke kender tilflytterne særlig godt, da de holder sig mere inde (Bilag 11:4-5). Ove indikerer, at indbyggerne på sin vis skal være synlige i fjordbyen, for at man kan lære hinanden at kende. Tilflyttere lukker sig dermed ude af fællesskabet, ved at holde sig indendøre. Sampson sætter flere ord på dette, ved at forklare, at indbyggernes handling og deltagelse i lokalsamfundet er vigtig for et velfungerende nabolag. Tilflytterne i fjordbyerne fremmer dermed ikke et velfungerende nabolag, ved ikke at være deltagende i de sociale netværk i fjordbyerne.

Indbyggernes fortællinger antyder, at der er en forskel på, om man er tilflytter eller opvokset i fjordbyerne. Denne forskel har en betydning for, hvilke forudsætninger man har, for at skabe en relation til hinanden. Der er dog ingen af de adspurgte indbyggere, der fortæller, at de ikke har haft mulighed for at blive en del af det lokale sociale netværk, fordi de er tilflyttere. De to tilflyttere Per og Maria fortæller dog, at de har følt, at de som nye i fjordbyerne har skullet gøre en indsats selv, for at blive en del af det lokale sociale netværk (Bilag 4:3, Bilag 5:5). Da nærværende speciale har en abduktiv tilgang og er teorigenererende, er det forventeligt, at den teoretiske ramme ikke kan forklare alle undersøgelsens empiriske fund. Distinktionen mellem at være tilflytter eller ej, er et af de fund, som

teorierne ikke kan forklare, men det empiriske fund viser, at man som tilflytter stadig har mulighed for at indgå i det lokale sociale netværk, men at man skal gøre en indsats ved at være deltagende i lokalsamfundet.

9.2 Lokale sociale netværk

I empirien har jeg forsøgt at indkredse, hvilke sociale netværk informanterne er en del af. Når samtlige af informanterne bliver bedt om at tænke på deres tætteste venner, tegner der sig et mønster af, at indbyggerne både har tætte venner uden for- og i den by, som de bor i. De tætte venner, som indbyggerne har uden for byen, er ofte nogle, som de er vokset op sammen med eller har mødt på uddannelse eller via arbejdet. Niels fortæller bl.a.: ”*Jamen den første er nok en der hedder (nævner navn) som også kommer fra Auning som jeg sad ved siden af i 1. klasse. Kom vi til at sidde sammen og så har vi været venner lige siden.*” (Bilag 10:2). Maria fortæller ligeledes, at hendes bedste veninde ikke bor i byen, men at hun har kendt hende siden 3. klasse (Bilag 5:1). Der er stor forskel på, hvor mange tætte venner indbyggerne oplever at have. De fleste nævner, at de har omkring 3-5 helt tætte venner (Bilag 6:7, Bilag 5:1), mens Ove fortæller, at han har 15-20 meget tætte venner (Bilag 11:2). Et par af indbyggerne fortæller også, at de har omkring 10 tætte venner (Bilag 10:1, Bilag 8:2). Den store spredning i, hvor mange helt tætte venner informanterne oplever at have, kan skyldes, at fortolkningen af, hvad en tæt ven er, opleves forskelligt fra informant til informant. De forskellige fortolkninger af definitionen af en tæt ven kan skyldes informanternes individuelle forståelseshorisonter, som de hver især har haft i interviewsituationen (jf. 4.1 *Filosofisk hermeneutik*). Astrid og Per skiller sig ud fra de resterende informanter, fordi de fortæller, at de ingen tætte venner har i fjordbyerne. De begrundet det begge med, at de kun har boet i fjordbyen i et år, og har derfor ikke haft tid til at lære de andre indbyggerne godt nok at kende, til at de oplever dem som tætte venner (Bilag 4:2, Bilag 9:3). Det er dog ikke ensbetydende med, at de ikke indgår i nogle lokale sociale netværk, men blot at de ikke vurderer dem til at være tætte. For Astrid og Per har tidsaspektet en betydning for at få skabt tætte relationer til de andre indbyggere.

Der tegner sig et tydeligt mønster af, at samtlige informanter er en del af de lokale sociale netværk i fjordbyerne. Informanterne har både det de betegner som tætte venner og bekendte i fjordbyerne. Maria fortæller bl.a. at hun har en tæt veninde i Voer, som hun har lært at kende, ved at flytte dertil (Bilag 5:1). De adspurgte indbyggere omgås også andre indbyggere, som de ikke vil betegne som tætte venner, men nærmere bekendtskaber. Om bekendtskaberne fortæller Niels bl.a.: ”*Jamen så er det nok nogle man render på hvis man lige cykler en tur altså jeg cykler jo næsten dagligt til fjorden eller går en tur rundt i byen med hunden og sådan noget og så møder man jo jævnligt nogle og så stopper man jo lige og snakket lidt eller nogle gange mødes vi på pladsen når der er onsdags aften eller Sankt hans f.eks. der var der mange*”

deroppe så er der mange man snakker med. Men det er sådan noget hyggesnak når man lige render på hinanden rundt omkring i byen. Det vil jeg sige.” (Bilag 10:4).

Flere af informanterne fortæller, at det særligt er naboerne, som de omgås med i fjordbyen. En af dem, der fortæller, at hun mest omgås naboerne, er Astrid. Hun fortæller, at hun endnu ikke har haft tid til at lære andre i byen bedre at kende, men at naboerne har taget godt imod hende (Bilag 9:2). Ligeledes har Else og hendes mand også mest at gøre med deres naboer. Else og hendes mand, er de af informanterne, som har boet i fjordbyerne længst tid, hvilket også afspejles i deres fortælling om det lokale sociale netværk. Før i tiden sås de med en del flere indbyggere i byen, men da de fleste er blevet gamle, syge og er flyttet, ses Else og hendes mand nu mest med naboerne (Bilag 7:1-2). Per er også en af dem, der omgås mest med naboen. Han fortæller således: *” (...) ikke nære venner ikke nogen jeg ville fortælle mit – ikke endnu mit følelsesliv med, men det begynder at komme tæt på. Altså jeg har en nabo der bor lige her på den anden side som jamen fra dag et har vi set meget til hinanden og går ind og ud hinandens dør.”* (Bilag 4:2).

Informanternes fortællinger indikerer, at det ikke er tætheden af relationerne til de andre indbyggere, der er definerende for, om der er et stærkt socialt netværk i fjordbyerne. Sampson mener i overensstemmelse med informanternes fortællinger, at det ikke nødvendigvis er styrken af indbyggernes sociale bånd, der er det vigtigste for et velfungerende nabolag. Han forklarer det med, at mange af indbyggernes dagligdags interaktioner foregår udenfor nabolaget, og man kan derfor ikke forvente, at indbyggerne har stærke bånd til hinanden.

I gennemlæsningen af empirien fremstår det, at de fleste af de adspurgte indbyggere oplever, at der er et godt fællesskab i fjordbyerne. Niels forklarer eksempelvis, at han synes, at indbyggerne er gode til at støtte op om de sociale arrangementer, som afholdes i byen (Bilag 10:10). Ove fortæller ligeledes, at han oplever det sociale fællesskab som stærkt, fordi der er en god opbakning til de arrangementer og ting der sker i fjordbyerne (Bilag 11:6). Bente er den af de adspurgte indbyggere, som er mest negativ i fortællingen om det lokale sociale netværk i fjordbyerne. I hendes fortælling afspejles det, at der er sket en ændring i det sociale liv i Udby igennem de 31 år, som hun har boet der. Hun forklarer det således: *”Ja. Sådan er det blevet at hver – ligesom om at hver... Hver matrikel passer sit. Og så hilser man lige hej og så snakker vi om vind og vejr, og så er der ikke mere i det. Og det er generelt her i byen.”* (Bilag 6:5). I citatet antyder hun, at det lokale sociale netværk, som er i byen opleves som overfladisk og ikke tæt og venskabeligt. Bente forklarer, at hun har mange forskellige netværk, som hun ses med, og derfor betyder netværket i fjordbyen ikke så meget længere. Det var noget andet, da hun havde små børn, der skete der hele tiden noget i Udby (Bilag 6:3). Hun er dog ikke den eneste, der har oplevet, at det sociale fællesskab har ændret sig med tiden. Niels fortæller eksempelvis: *” (...) Der var nok – der var mere sammenhold før i tiden tror jeg fordi folk de har fået mere travlt. Det er svære at lokke nok især unge med til. De har mange*

ting de skal og børnene skal noget og det kan vi godt mærke (...)" (Bilag 10:5). Det kan formodes, at deres oplevelse af at det sociale netværk har ændret sig skyldes, at de ikke længere har hjemmeboende børn, og derfor ikke er en del af det fællesskab som omhandler mindre børn. Niels fortæller yderligere, at selvom sammenholdet er noget andet i dag end det var tidligere, så er der stadig godt sammenhold i Voer (Bilag 10:8). Der er med udgangspunkt i dette sket en karakter ændring af de lokale sociale netværk i fjordbyerne. Hvor Bente og Niels tidligere oplevede de sociale netværk i fjordbyerne mere tætte og indbyggerne investerede mere af dem selv, så investerer indbyggerne i dag ikke længere så meget i det lokale sociale netværk, fordi de også har mange andre netværk udenfor byerne. Dette er dog ikke ensbetydende med, at indbyggerne ikke værdsætter det lokale sociale netværk, som der findes i fjordbyerne, men det er blevet på en anden måde. Bente oplever dog, at det har en negativ indvirkning på det sociale netværk i Udby, at netværket er blevet mindre tæt. Dette er yderligere med til at verificere Sampsons teori om, at vi i dag ikke kan forvente at indbyggerne i et nabolag har en tæt relation til hinanden, men at det ikke er ens betydende med, at der ikke er et stærkt lokalt socialt netværk.

I empirien ses en tendens til, at der i alle fjordbyerne bor indbyggere, som ikke er en del af det lokale sociale netværk. Bente beskriver eksempelvis, at hun ikke ser noget til de nye, som er flyttet til byen. Hun fortæller, at de sjældent deltager i de arrangementer, der er i byen. Hun uddyber det således: "*(...) De bliver derhjemme indenfor dørene og så hilser de når man møder dem og så. De deltager ikke.*" (Bilag 6:4). Hun fortæller yderligere, at børnefamilierne heller ikke er deltagende i det sociale liv i fjordbyen (Bilag 6:5). Lone indikerer også, at ikke alle i Hollandsbjerg er en del af det lokale sociale netværk. Hun forklarer det således: "*(...) Men det fællesskab der er det er rigtigt godt. Men det er jo synd at dem der måske er flyttet til indenfor de sidste fem år ikke er blevet en del af fællesskabet endnu. Men altså det kan også godt være at det lige så stille kommer fordi det er jo unge familier der er flyttet til herude. Og så kan det være at de ligesom får fællesskab via børn og sådan noget der. Og så kan det være at det blomstrer igen.*" (Bilag 8:5). I overensstemmelse med Bente, så fortæller Lone også, at det er de unge tilflyttere, som ikke er en del af det lokale sociale netværk, som er i fjordbyerne. Maria fortæller ligeledes, at hun har en oplevelse af, at der er nogle i Voer, som holder sig for sig selv, og som ikke er en del af det lokale sociale netværk (Bilag 5:11). Ove forklarer ligeledes, at der bor personer, som ikke er eller ønsker at være en del af det lokale sociale netværk (Bilag 11:8). Overstående fortællinger er med til at indikere, at tilflytningen af unge og børnefamilierne har en påvirkning på de lokale sociale netværk i fjordbyerne. Flere af informanterne fortæller, at mange af de 'nye' ikke deltager i arrangementerne, hvilket Sampson vil forklare med, at vi i dag indgår i mange forskellige sociale netværk og meget af den sociale interaktion vi indgår i foregår uden for nabolaget. Man kan derfor forestille sig, at mange af de unge og børnefamilierne har det meste af deres sociale netværk væk fra det sted de bor, og derfor er behovet

mindre for at indgå i et tæt lokalt socialt netværk, som flere af de ældre indbyggere fortæller, at de oplevede, at det var før i tiden.

9.2.1 Samlingssteder

I det empiriske materiale beretter samtlige informanter om forskellige aktiviteter og samlingssteder i fjordbyerne. I alle fjordbyerne foregår de fleste af aktiviteterne i beboerhuset/forsamlingshuset, og det er det primære mødested i fjordbyerne (Bilag 7:3, Bilag 8:7, Bilag 10:5). Indbyggerne er enige om, at de samlingssteder og aktiviteter, som er i fjordbyerne, er vigtige for de små lokalsamfund. Else fortæller eksempelvis: *"Ja, og så det at der er sket en udskiftning heroppe i gennem... - Der er kommet andre unge til, som ikke blander sig på samme måde som de har gjort før. Men ikke fordi - Siden vi havde fællesspisning i forsamlingshuset, der var der faktisk rigtig mange fra byen med, og det var bl.a. nogle af de nye der var flyttet til. - Og det er jo en god måde, fordi så kommer man jo til at lære dem at kende."* (Bilag 7:3). Med citatet indikerer Else, at aktiviteterne i forsamlingshuset er et godt sted for indbyggerne af mødes og lære hinanden af kende. Hun mener, at det er særligt vigtigt i forhold til det skift der sker blandt indbyggerne, og den distinktion der opstår mellem de nye unge tilflyttere og de ældre, som har boet i fjordbyerne længe og i flere generationer. Else forklarer yderligere, at hun oplever det at deltage i arrangementerne, som at man gerne vil deltage i det sociale netværk, og lære dem der allerede bor i Hollandsbjerg at kende (Bilag 7:7). Lone lægger ligeledes stor vægt på, at forsamlingshuset har en stor betydning for det sociale liv. Hun forklarer, at det er i forsamlingshuset, at hun mødes med de indbyggere, som ikke er i hendes tætte netværk (Bilag 8:4). De fælles aktiviteter i fjordbyerne er derfor med til at skabe rammerne for at indbyggerne kan mødes på kryds og tværs. Lone fortæller yderligere, at det er de indbyggere, som ikke på forhånd har en tilknytning til byen, som ikke deltager i det fælles aktiviteter (Bilag 8:5). Både Else og Lone bor i fjordbyen Hollandsbjerg og ud fra det de fortæller, er det tydeligt at se, at til- og fraflytningen af indbyggerne påvirker lokalsamfundets sociale dynamikker. Maria oplever samme generationsskifte i Voer. Modsat Else og Lone tilhører hun den yngre generation. Maria oplever at de unge skaber en nyt netværk sammen, men at det kan være svært, fordi den ældre generation har boet der længe og kendt hinanden længe (Bilag 5:6).

Flere af informanterne indikerer dermed, at det påvirker det lokale sociale netværk at folk flytter til og fra fjordbyerne. Sampson kan hjælpe med at forklare dette, da han påpeger at stærke sociale bånd har en positiv betydning for den *kollektive mestring*, mens det modsatte gør sig gældende for mindre stærke sociale bånd. Da han mener at tillid i et nabolag er vigtigt for at styrke sociale bånd, kan det antages at den store grad af til- og fraflytning i fjordbyerne er med til at svække tilliden blandt indbyggerne. Opbyggelsen af tillid kræver til, hvilket den høje grad af udskiftningen af indbyggerne i

fjordbyerne giver en ringe forudsætning for. Derfor kan det formodes at til- og fraflytninger svækker den kollektive mestring i fjorbyerne.

Maria fortæller, at fællesarrangementerne giver mulighed for at snakke med nogle af de indbyggere, som man ikke omgås normalt (Bilag 5:3). Som i overstående eksempler fra Hollandsbjerg, så er det også gældende i Voer, at dem som man ikke omgås med, og som muligvis har et dårligt ry i byen, heller ikke deltager i fællesarrangementerne, men holder sig for sig selv (Bilag 5:3). Per, der er flyttet til Udbyhøj for et år siden, fortæller, at han deltager i mange af de sociale arrangementer, for at blive en del af det lokale sociale netværk (Bilag 4:4). Både Bente og Ove fortæller, at det betyder meget, at der sker noget i byen og at der er et samlingssted, fordi der ellers ikke ville være noget socialt (Bilag 6:21, Bilag 11:7). Bente fortæller yderligere, at hun oplever aktiviteterne Udby som fællesskab (Bilag 6:21).

Ovenstående indikerer, at der er en sammenhæng mellem at være en del af det lokale sociale netværk og deltage i de sociale arrangementer. Er man ikke en del af det lokale netværk, er chancen for at man deltager i de sociale arrangementer lavere, hvilket igen betyder, at man fjerner sig fra det sociale netværk. Dette kan ses i relation til Sampsons begreb *kollektiv mestring*, da det netop hviler på antagelsen om, at indbyggerne må vise viljen til at handle til alles fælles bedste for et velfungerende nabolag. Hermed kan det at deltage i de sociale arrangementer ses som at handle til alles fælles bedste, da det ifølge fjordbyindbyggerne er med til at styrke nabolaget. Det viser dog også, at om man er en del af det lokale sociale netværk har en betydning for, om man har villigheden til at handle til det fælles bedste. Fjordbyindbyggerne mener ligeledes, at de fysiske rammer, såsom forsamlingshusene, er vigtige for at indbyggerne har muligheden for at interagere med hinanden og udvise en villighed til at ville hinanden det bedste. Dette kan ses i relation til Sampson og hans pointe om, at institutioner og foreningsliv potentielt forbinder indbyggere og imødekommer kollektive udfordringer. I dette tilfælde mener jeg, at forsamlingshusene kan ses som foreningsliv, hvilket ifølge Sampson kan ses som en kvalitet i nabolaget.

Et andet mønster, som findes i det empiriske materiale er, at indbyggerne ofte interagerer med hinanden i det uforpligtende møde når de f.eks. møder hinanden på en gåtur rundt i byen med hunden. I det uforpligtende møde, kan det f.eks. være, at man laver en hurtig aftale omkring at spise aftensmad sammen (Bilag 5:2). Ove forklarer ligeledes, at han oftest ses med hans lokale netværk, når de holder ind ved hans hus, når de kan se, at han er hjemme og går udenfor (Bilag 11:3). I forbindelse med dette, fortæller flere af indbyggerne, at de ses oftere med de andre indbyggere om sommeren, fordi man er mere udenfor og derfor ser hinanden mere. Mødet med hinanden og det gode vejr kan aflede til, at man inviterer over til en øl på terrassen (Bilag 8:3). Niels og Maria forklarer lignende eksempler, og oplever også, at man oftere mødes med de andre indbyggere om sommeren (Bilag 5:7, Bilag 10:13). Ove fortæller

modsat, at fordi der oftere er jagt om vinteren, og fordi han arbejder meget om sommeren, så har han en oplevelse af, at man ser mest til hinanden om vinteren (Bilag 11:3).

Det uforpligtende møde med de andre indbyggere i fjordbyerne er ofte der indbyggerne ses med hinanden. Sampson mener, at dagligdagsrutiner er vigtige for kollektiv mestring, hvilket kan forklares med pointe om *aktivitets mønstre*, hvor han netop henviser til dagligdagsrutinernes muligheder for social interaktion. Fjordbyindbyggerne skaber dermed muligheder for social interaktion i deres hverdagsrutiner, som f.eks. at gå tur med hunden igennem byen eller cykle en tur ned på havnen. Til trods for at fjordbyerne ikke indebærer hverdagsinstitutioner som skoler og bukker samt infrastruktur, så har fjordbyerne deres egne forudsætninger for at danne rammen for social interaktion mellem indbyggerne. Disse skabes af den omkringliggende natur og af tætheden i byens rum, hvor indbyggerne har en stor mulighed for at støde på hinanden. Indbyggernes hverdagsadfærd er dermed med til at skabe muligheder for social interaktion.

9.2.2 Tilliden blandt indbyggerne

Der er en generel tillid blandt indbyggerne når det kommer til at låne ting af hinanden, og i flere tilfælde har indbyggerne byttet nøgler eller ved, hvor nøglerne til husene ligger (Bilag 6:16, Bilag 10:15). Bente fortæller at hun har tillid til, at indbyggerne passer godt på de ting, som de låner af hende, men at der ikke er en fortrolighed, da der bliver sladret i fjordbyen (Bilag 6:16). Både Ove og Per, der også bor i Udby/Udbyhøj, indikerer ligeledes, at man godt ved, at der er nogle, som man ikke skal fortælle noget fortroligt til, hvis man ikke vil have det videre til andre (Bilag 11:12, Bilag 4:4-5). Informanterne fra Udby/Udbyhøj beskriver dermed en manglende fortrolighed blandt indbyggerne. Det lokale sociale netværk skaber på mange måder tryghed for indbyggerne i fjordbyerne. Lone fortæller at indbyggerne er opmærksomme på hinanden og kæres om hinanden (Bilag 8:9, 11-12) Det samme oplever Niels, Else, Maria og Per, der føler en tryghed ved, at indbyggerne vogter og har et øje på hinanden, at man interesserer sig for hinanden, og at man spørger ind til hinanden, hvis man kan se, at noget er galt (Bilag 10:11, Bilag 4:8, Bilag 7:11, Bilag 5:14). Ligeledes fortæller Astrid: *"Ja, at vider at der er et sammenhold her, det gør at man føler sig mere tryk. - Helt sikkert."* (Bilag 9:10). Maria fortæller ligeledes, at hun føler sig tryk ved at bo i fjordbyen (Bilag 5:14). Hun uddyber det således: *"Det er jo det der med at mange folk er åbne og gerne vil mødes og være sammen og så får man den der følelse af at der er tryk og godt at være. Det er ikke sådan alle folk de gemmer sig bag deres egne vinduer."* (Bilag 5:13). Ud fra ovenstående kan det dermed siges, at et lokalt netværk er vigtigt for indbyggerne, for at de føler tryghed ved det sted, hvor de bor. Maria forklarer i forlængelse heraf, at det er svært at skabe tryghed, hvis man ikke har tillid til indbyggerne, og Ove fortæller, at det er vigtigt at man kan stole på hinanden i et lille samfund (Bilag 5:15, Bilag 11:13). Dermed bliver tilliden blandt indbyggerne i det lokale sociale netværk vigtigt for

indbyggernes oplevelse af tryghed. Else fortæller: *"Livskvalitet er også det at man ved, at man altid har nogle der vil komme uanset hvad det er. Og det er nok også en form for tryghed, at man kan spørge eller at de kommer af sig selv. Det synes jeg er en god ting."* (Bilag 7:13).

Else sidestiller dermed oplevelsen af tryghed med livskvalitet. Ved at inddrage Veenhovens teori om livskvalitet, kan det være med til at forklare, hvorfor tryghed det sted man bor kan sidestilles med livskvalitet. Da det er indbyggernes egne oplevelser af at føle tryghed ved at indgå i det lokale sociale netværk, opleves det som Veenhoven kalder *domænetilfredshed*, som er en vedvarende tilfredshed med en del af livet. I dette tilfælde oplever indbyggerne en tilfredshed i det domæne, som kan kaldes 'nabolaget'. Domænetilfredshed er ifølge Veenhoven en del af et individs samlede livskvalitet, og dermed kan det siges, at den tryghed, som indbyggerne oplever der er i fjordbyerne, har en betydning for deres livskvalitet igennem domænetilfredshed. Der er en tydelig tendens til, at indbyggerne oplever at der er tillid blandt indbyggerne i fjordbyerne når det gælder at låne ting af hinanden. Tillidsfulde relationer i et nabolag er ifølge Sampson en indikator på tilstedeværelsen og opbyggelsen af social kapital. Ifølge Sampson er tillidsfulde relationer ikke det eneste, der skal være til stede for at have et velfungerende nabolag. Indbyggerne skal også have viljen til at handle til alles fælles bedste. Sampson mener, at der er størst sandsynlighed for, at indbyggerne griber ind og handler til alles fælles bedste, hvis der er tillid blandt indbyggerne. Ses dette i relation til analysens fund, omkring tillidsfulde relationer blandt indbyggerne i fjordbyerne, så vil der være skabt rum for, at indbyggerne handler til alles fælles bedste. Dette vil jeg komme nærmere ind på i nedenstående.

9.2.3 Kollektiv mestring

Der er ingen tvivl om, at indbyggerne kommer hinanden ved i fjordbyerne, og hjælper hinanden med alt fra pasning af dyr, udlån af redskaber, reparation af maskiner og hjælp til at klare ting, som man ikke selv kan. I det empiriske materiale er der en stor enighed blandt informanterne, når samtalen drejer sig om at få hjælp fra naboerne. Astrid fortæller, at hendes naboer har hjulpet hende med at renovere huset, fordi hun flyttede ind alene. Hun uddyber det med, at hun til tider oplever, at naboerne er overhjælpsomme, og at de kan have svært ved at sige nej (Bilag 9:11). De resterende informanter er enige med Astrid i, at der er en stor hjælpsomhed at finde i fjordbyerne (Bilag 6:11, Bilag 7:4, Bilag 10:9), og de kommer alle med eksempler på, at de har fået hjælp, men at de også har hjulpet nogle af de andre indbyggere. Der er ikke kun hjælp at hente i blandt de indbyggere, som de har en tæt relation til, men også blandt naboer og bekendte. Ove beskriver det således: *"Ja, og alle hjælper også alle. Altså hvis man har behov for hjælp, jamen så får man hjælp."* (Bilag 11:4). Et flertal af indbyggerne fortæller, at de selv spørger efter hjælpen, men at der altid er en, der gerne vil hjælpe. Derimod fortæller Else og hendes mand at hjælpen godt kan komme, uden at man spørger efter den (Bilag 7:4). Flere af indbyggerne

fortæller, at det at hjælpe hinanden er en form for at bytte tjenester (Bilag 4:7, Bilag 7:7). Der er derfor sjældent penge indblandet, når man hjælper hinanden, men derimod en forventning om, at man en anden gang også kan få hjælp. Indbyggerne er dog også klar over, hvilke indbyggere, som de skal spørge om hjælp, og hvilke det ikke nytter at spørge om hjælp (Bilag 6:11, Bilag 11:9). Oftest er det naboerne, som de spørger om hjælp til f.eks. at kigge efter huset eller husdyret, når man ikke er hjemme (Bilag 6:16). Dette uddyber Else med kommentaren: "Altså man løber jo ikke op i den anden ende af byen for at høre." (Bilag 7:12). Astrid fortæller også, at hun oplever, at indbyggerne i Voer spørger efter hjælp inde på den fælles facebookgruppe. Det kan f.eks. være hvis man skal låne noget, eller om man vil køre en til bussen (Bilag 9:8). Både Maria og Niels, som også bor i Voer fortæller, at de også oplever, at byens facebookgruppe bliver brugt til at spørge efter hjælp (Bilag 5:10, Bilag 10:13-14).

Indbyggernes villighed til at hjælpe hinanden på kryds og tværs, kan forklares ved at inddrage Sampsons begreb *kollektiv mestring*. Her bliver det at indbyggerne hjælper hinanden set som en måde, hvorpå indbyggerne viser, at de har en villighed til at ville handle til alles fælles bedste. Derudover er der også en forventning blandt indbyggerne om, at hvis man har hjulpet andre, så er der også en forventning om, at man selv kan regne med hjælp, hvis det skulle blive nødvendigt. Ved at indbyggerne er villige til at gribe ind, når der er brug for det i fjordbyerne, samt at der er en forventning om dette, er et udtryk for at kollektiv mestring, er til stede i et vidst omfang. Kollektiv mestring er, ud over gensidig tillid og sociale netværk, ifølge Sampson et vigtigt aspekt i forhold til at opnå et velfungerende nabolag. Dermed indikerer informanternes fortællinger, ved at der findes kollektiv mestring i byerne, at fjordbyerne opleves som velfungerende.

I empirien er der også et tydeligt mønster af, at indbyggerne i fjordbyerne i de fleste tilfælde handler til alles fælles bedste byerne, men at der også er situationer der gør, at informanterne virker forbeholdene overfor dette. Maria nævner bl.a. at hun er i tvivl om de indbyggere, som ikke indgår i det lokale sociale netværk, vil handle til alles fælles bedste (Bilag 5:11). Der er dog også flere af informanterne, som fortæller, at de oplever, at alle indbyggere handler til alles fælles bedste. Niels fortæller bl.a. at hvis der er steder i Voer, som ser 'grimme' ud, så står indbyggerne sammen om at få det ordnet. På samme måde fortæller han, at de har en årlig dag, hvor de samler skrald i byen og at der er nogle frivillige, som slår græsset på fællesarealerne (Bilag 10:10).

Fundene i empirien indikerer dermed, at der er en blandet oplevelse af, om indbyggerne handler til alles fælles bedste eller ej. I de tilfælde hvor indbyggerne handler til alles fælles bedste ved f.eks. at gribe ind, hvis græsset på fællespladsen trænger til at blive slået, kan med Sampson forklares ved, at der er *kollektiv mestring* til stede i fjordbyen. De indbyggere, som isolerer sig fra de lokale sociale netværk, skaber tvivl og usikkerhed i forhold til, hvad de andre indbyggere kan forvente af dem. Det er derfor ikke på tværs af alle indbyggerne i fjordbyerne, at der opleves tillidsfulde relationer. Dette kan

ses i relation til Sampson, som mener, at kollektiv mestring er svært at opretholde i nabolag, som er præget af mistillid. Således er de indbyggere, som isolerer sig, potentielt med til at svække den kollektive mestring i fjordbyerne.

I interviewet med Ove fortæller han: ” (...) *Og de kan også godt lukke sig selv lidt ude ved at sige; De vil gerne være med socialt hele tiden, men de vil ikke støtte samfundet. Det der med at man ikke vil hjælpe eller noget. (...)*” (Bilag 11:12), hvilket indikerer, at det ikke altid er nok, at indbyggerne gerne vil deltage i de sociale arrangementer, men at de også skal hjælpe til, når der er brug for det, ellers nytter det ikke noget.

Citatet fra Ove er særligt interessant, fordi det netop sætter fokus på, at det ikke er nok at sige, at man som indbygger gerne vil det sociale, men at det kræver, at indbyggerne deltager aktivt, når der er brug for det. Netop denne pointe er det der adskiller Sampsons teori om kollektiv mestring fra de andre teoretiske perspektiver på social kapital. Sampson mener, at en afgørende faktor for et velfungerende nabolag er, at indbyggerne rent faktisk handler, når der er brug for det. De sociale arrangementer i fjordbyerne og den frivillige vedligeholdelse af fællesarealerne kan betragtes som en ressource, som alle i fjordbyerne kan trække på, hvis de har lyst. Dog Ove påpeger at det ikke er alle indbyggere i fjordbyerne der i lige høj grad bidrager til at disse opgaver bliver løst. Dermed er der nogle af indbyggerne i fjordbyerne, som bidrager mere til den kollektive mestring end andre.

9.3 Livskvalitet

I gennemlæsningen af det empiriske materiale står en række mønstre tydeligt frem i forhold til hvad der skaber glæde for indbyggerne i hverdagen, samt hvad der har en betydning for, at de har det godt. I det nedenstående vil fundene i det empiriske materiale skrives frem. To overordnede fund der ikke specifikt efterspørges i specialet problemformulering er, at naturen omkring fjordbyerne og familien har en stor betydning for indbyggernes livskvalitet. Disse aspekter af livskvalitet er dog vigtige at inddrage, da de sætter betydningen af det sociale liv i fjordbyerne i en relevant kontekst.

9.3.1 Stedet og naturen

Flere af de adspurgte indbyggere fortæller, at stedet og naturen har en betydning for, at de har det godt. Astrid fortæller f.eks., at naturen og den plads hun har, det sted hun bor, giver hende mulighed for at gøre de ting, som hun gerne vil (Bilag 9:12). Lone fortæller ligeledes, at det giver hende glæde at kunne komme ud og ordne have (Bilag 8:15). Hun fortæller i forlængelse heraf: ” (...) *Og så det at man bare kan gå en tur, cykle en tur uden at det ... er i bil os osv. Det betyder meget med naturen.*” (Bilag 8:15). Hun er dermed enig med Astrid i, at naturen har en betydning for at hun trives. Niels fortæller dette om hans

forhold til naturen:" (...) *Jamen så cykler man så en tur til fjorden og falder i snak med nogle nå jamen så er det ligesom en positiv indvirkning. Komme ud og få lidt frisk luft og snakke med nogle. En tur op på pladsen og så sidder der nogle og drikker kaffe. Det har en positiv indvirkning vil jeg sige.*" (Bilag 10:16). I citatet fortæller Niels, at han bruger naturen og stedet, hvis han f.eks. har haft en stresset dag, som har haft en negativ indvirkning på hans livskvalitet. Dermed bliver naturen og stedet en måde, der påvirker indbyggernes glæde positivt. Det samme fortæller Ove, der også bruger naturen til at slappe af efter en travl arbejdsdag (Bilag 11:16). Per fortæller yderligere, at stilheden og roen der findes i fjordbyen, skaber en glæde i hverdagen (Bilag 4:15). Bente og Ove fortæller også, at de steder hvor de bor, har en betydning for at de har det godt. Bente forklarer det med, at rammerne skal være i orden, ellers kan hun ikke have det godt (Bilag 6:20), mens Ove forklarer, at han trives bedre i fjordbyerne end dengang han boede i byen (Bilag 11:15). Maria forklarer ligeledes, at det sted man bor, har en betydning for, om man trives i hverdagen, men at det er familien, der har den største betydning (Bilag 5:15).

Indbyggerne beskriver at naturen og omgivelserne i fjordbyerne er med til at styrke det, som Veenhoven kalder *livstilfredshed*. Naturen og omgivelserne i fjordbyerne har for indbyggerne en betydning for deres tilfredshed med livet som helhed, fordi naturen opleves som noget der bidrager til og styrker livstilfredsheden, og kompenserer derved for den negative oplevelse af domænetilfredshed der er knyttet til arbejdslivet. Andre indbyggerne i fjordbyerne oplever at stedet giver det, som Veenhoven betegner *domænetilfredshed*, hvor tilfredsheden er relateret til der hvor man bor. Ved at indbyggerne oplever domænetilfredshed forbundet med det sted de bor, er det med til at styrke deres samlede livskvalitet.

9.3.2 Familien

Et andet fund, der ses i flere af de adspurgte indbyggers fortællinger er, at deres familier har en betydning for, at de selv har det godt. Særligt Bente lægger stor vægt på, at hun trives ved at have en god familie. Dertil tilføjer hun:" (...) *Har den det godt så har man det også selv godt. Så det er en meget vigtig ting det er min familie. (...)*" (Bilag 6:19). Både Bente og Lone fortæller, at det påvirker deres glæde ved livet negativt, hvis der er problemer i familien eller hvis der er opstået sygdom (Bilag 6:19, Bilag 8:15). Maria fortæller i overensstemmelse med de to andre, at familien også for hende er noget af det, der vægtes højest i forhold til at være glad for tilværelsen (Bilag 5:15).

Bente, Lone og Maria italesætter at familien har en betydning for deres livskvalitet. De oplever, at deres livskvalitet er høj, hvis familien har det godt, og omvendt, hvis familien ikke har det godt, så påvirker det deres livskvalitet negativt. Veenhoven kan være behjælpelig med at forklare dette, da jeg ud fra hans teoretiske begrebsunivers kan se livskvalitet i forbindelse med familien som

domænetilfredshed. Den domænetilfredshed, som indbyggerne oplever, er med til at øge deres individuelle livskvalitet.

9.3.3 Livskvalitet i forbindelse med det lokale fællesskab

Det er ikke kun naturen og stedet, der har en betydning for fjordbyindbyggernes livskvalitet. I det empiriske materiale ses nemlig et tydeligt mønster af, at de adspurgte indbyggere også oplever, at det lokale sociale netværk har en betydning for deres livskvalitet. Bente fortæller f.eks. således: *"Nå jamen man kan ikke sådan sige glad. Det er ikke sådan at jeg går med hænderne oppe og "huh hej nu sker der noget nu skal vi dit. Nu har jeg været sammen med dem". Det er jo ikke på den måde, men sådan generelt ikke også. Nu plejede vi at holde Sankt Hans her ovre i træladen og sådan noget. Ja det er så på torsdag nu ikke og det gør mig da glad at vi kan samles derovre og gå op til Antons bakke og se det lille bål. (...)"* (Bilag 6:20).

I Bentes eksempel fortæller hun, at det giver hende en følelse af glæde, når indbyggerne laver noget sammen i fjordbyen. Veenhoven kan være med til at forklare, at Bentes eksempel kan betegnes som *umiddelbar tilfredshed*, som er en forbigående tilfredshed med en del af livet. I Bentes tilfælde er det en tilfredshed der opstår i arrangementet med indbyggerne i fjordbyerne, der påvirker tilfredsheden relateret til det lokale sociale netværk.

Flere af de adspurgte indbyggere fortæller, at de oplever, at det har en betydning for dem, at der er et lokalt socialt netværk i fjordbyerne. Både Else, Maria og Niels fortæller, at det giver dem en vis ro og tryghed, at de har et godt socialt netværk omkring sig, hvilket har en betydning for, at de har det godt (Bilag 7:13, Bilag 5:15, Bilag 10:16). Maria fortæller yderligere, at hun oplever en glæde med tilværelsen, når hun kan mærke at indbyggerne gerne vil hinanden (Bilag 5:16). Per fortæller i overensstemmelse med dette, at han synes, det har en betydning, at der er plads til forskelligheder i Udbyhøj, og at der samtidig er et sammenhold (Bilag 4:16). Da jeg spørger Lone ind til, om det sociale fællesskab har en betydning for hendes trivsel, fortæller hun dette: *"Ja. Det har det da fordi altså hvis man nu ... hvis man nu forestillede sig det her sted var et sted der lå helt alene ude i ingenmandsland. Det tror jeg da ville være hårdt. Det betyder da noget at man ser mennesker, at man møder mennesker, at man får snakket lidt og –"* (Bilag 8:16). Lone gør det her klart at stedet og naturen ikke er tilstrækkeligt, men at det også er det lokale sociale netværk, der giver hende en følelse af tilfredshed med livet. Ove fortæller derudover, at det for ham har en positiv indvirkning på, om han har det godt, at fjordbyindbyggerne hjælper hinanden og bakker hinanden op (Bilag 11:16).

Ud fra indbyggers fortællinger, er det tydeligt, at tilstedeværelsen af det lokale sociale netværk er vigtigt for at indbyggerne oplever at være glade for tilværelsen. Indbyggerne anser både

familien og det lokale sociale netværk som betydningsfuld for, at de har det godt, hvilket kan ses i lyset af Veenhovens konklusion omkring, at et individs sociale relationer har en betydning for livskvaliteten. Bente og Maria lægger særligt vægt på, at det er familien, der har den største betydning, hvilket Veenhoven kan forklare ved, at individer i de vestlige lande tillægger de tætte relationer såsom ægtefæller større værdi end venner og bekendte. Ifølge Veenhoven kan et individs sociale relationer kun forklare 10 procent af variationen af et individs livstilfredshed. Derfor kan nærværende speciale ikke konkludere på den samlede variation af et individs livstilfredshed, men blot sige noget om, hvorvidt fjordbyindbyggerne oplever at deres sociale relationer i fjordbyerne har en betydning for deres livskvalitet. Ud fra ovenstående fortællinger fra indbyggerne ses det, at de oplever det, der med Veenhovens teoretiske ramme kan beskrives som *domænetilfredshed*, hvor domænet skal ses som det lokale sociale netværk, der findes i fjordbyerne. Dermed har de lokale sociale netværk en betydning for fjordbyindbyggernes livskvalitet. Ove indikerer yderligere, at det ikke blot er de lokale sociale netværk, som har en betydning, men at det er når indbyggerne griber ind og handler ved at hjælpe hinanden, at han oplever en glæde. Det kan dermed argumenteres for, at det hos Ove er den kollektive mestring i fjordbyen, som har en betydning for hans tilfredshed med livet. Betydningen af kollektiv mestring kan ses ved, at den mobiliseres med henblik på at fremme de sociale relationer i det lokale sociale netværk.

Informanterne kommer også med refleksioner over, hvad fjordbyerne mangler, for at få en større betydning for deres livskvalitet. For Bente vil det have en betydning, hvis der flyttede nogle nye folk til byen, som gerne ville investere noget i det lokale sociale fællesskab (Bilag 6:21). Per fortæller, at stedet ville kunne få en større indflydelse på om han trives, hvis der var en lille købmand i Udby eller Udbyhøj, men at han ellers trives rigtig godt (Bilag 4:16). De fleste af indbyggerne fortæller også, at de har det godt i fjordbyerne som det er nu, og at de ikke ville lave noget om, hvis de kunne (Bilag 7:13, Bilag 5:16, Bilag 10:17, Bilag 11:18).

Per oplever en manglende tilfredshed med fjordbyernes institutionelle faciliteter. Han ser det som en begrænsning, og dermed som en utilfredshed. Ifølge Veenhoven oplever Per dermed en manglende tilfredshed med de *livsvilkår*, som miljøet rummer. Per sætter selv ord på, at det ville øge hans livskvalitet, hvis han ikke skulle køre så langt f.eks. for at handle. At største delen af informanterne fortæller, at de trives i fjordbyerne, som de ser ud nu, kan indikere, at de oplever at have det godt det sted de bor. Fjordbyerne tilbyder det, som indbyggerne er behov for, i forhold til at bidrage til deres overordnede livskvalitet.

Det kan dog også indikere, at det ikke er altafgørende at trives der hvor man bor, for at man har en høj livskvalitet. Dette understøtter Veenhovens forståelse af, at et individs livskvalitet er resultatet af mange forskellige aspekter, hvor det sted man bor, blot er et domæne.

10 Konklusion

Dette speciale har til formål at besvare følgende problemformulering:

"Hvordan praktiserer indbyggerne i fjordbyerne langs den østlige side af Randers Fjord lokale sociale netværk, og hvilken betydning tillægges det i forhold til deres oplevede livskvalitet?" Gennem specialets kvalitative semistrukturerede interviews og på baggrund af den teoretiske ramme, er jeg kommet frem til følgende resultater, som er præsenteret i det nedenstående.

I analysens empiriske del fandt jeg, at der forekommer lokale sociale netværk i samtlige af fjordbyerne. De lokale sociale netværk er kun i nogen grad kendetegnet ved tætte relationer mellem indbyggerne. Tætheden af relationerne er derfor ikke afgørende for de lokale sociale netværk, som praktiseres i fjordbyerne. Det kan i stedet konkluderes, at indbyggernes deltagelse i de sociale arrangementer, og muligheden for at have et fælles sted i fjordbyerne, hvor man kan mødes, er vigtigere for at praktisere lokale sociale netværk. Derudover kan det konkluderes, at indbyggernes villighed til at hjælpe hinanden i fjordbyerne, og om indbyggerne handler til alles fælles bedste, ligeledes har en stor betydning i forhold til at praktisere lokale sociale netværk i fjordbyerne. I informanternes fortællinger syner en stor villighed til at handle både når det kommer til at deltage i sociale arrangementer, hjælpe hinanden og hjælpe til i byen blandt de fleste af fjordbyindbyggerne, og det kan derfor konkluderes, at der forekommer kollektiv mestring blandt indbyggerne i fjordbyerne. Den kollektiv mestring kan konkluderes at have en stor betydning for at fjordbyerne opleves som velfungerende. Dette skyldes at den kollektive mestring i fjordbyerne er afgørende for de lokale sociale netværk, da den kollektive mestring mobiliseres med det henblik at fremme sociale relationer. I Fjordbyerne bor der også indbyggere, som ikke i samme grad indgår i de lokale sociale netværk. Disse indbyggere bidrager ikke på samme vis til den kollektive mestring i fjordbyerne.

Et andet fund i analysen er, at gensidig tillid mellem indbyggerne i fjordbyerne er et vigtigt aspekt for at praktisere lokale sociale netværk. Her har tilliden blandt indbyggerne en betydning for, om indbyggerne hjælper hinanden, og om de deltager i de sociale arrangementer. Med afsæt i Sampsons pointe om, at gensidig tillid er væsentligt for omfanget af kollektiv mestring, kan det konkluderes, at indbyggerne ligeledes opfatter tillid som vigtigt, for kollektiv mestring i fjordbyerne og dermed et velfungerende nabolag. Derudover opleves tillid som vigtigt, for at indbyggerne føler sig trygge, det sted de bor. Ved at argumentere gennem Veenhovens teori, kan tryghed ses som en indikator for livskvalitet. Det kan derfor konkluderes, at tillid er af betydning for indbyggernes oplevelse af *domænetilfredshed*, det sted, de bor.

Derudover oplever fjordbyindbyggerne, det som Veenhoven kalder *umiddelbar tilfredshed*, *domænetilfredshed*, *livstilfredshed* samt *livsvilkår* i forbindelse med fjordbyerne og de lokale

sociale netværk. Det kan dermed konkluderes, at det har en positiv betydning for indbyggernes livskvalitet, at de oplever tilfredshed ved det lokale sociale netværk og fjordbyerne. Ifølge Veenhoven påvirkes livskvalitet af mange forskellige aspekter, hvilket også er tydeligt i specialets analyse, hvor bl.a. indbyggernes familier og den omkringliggende natur har en betydning for deres livskvalitet.

På baggrund af overstående konklusioner, kan de to teoretiske perspektiver anvendes i relation til hinanden. Sampson taler overordnet om nabolageffekter, som de direkte og indirekte effekter, som et bestemt sted at bo kan have på en række individuelle udfald. I nærværende speciales kontekst kan det argumenteres for, at udfaldet i dette tilfælde er den individuelle livskvalitet, hvor de sociale netværk baseret på kollektiv mestring er den mekanisme, der skaber livskvalitet. De lokale sociale netværk i fjordbyerne praktiseres overvejende igennem en tilgang, hvor indbyggerne har en gensidig forventning og villighed til at handle og hjælpe hinanden. Dette bidrager til indbyggernes tryghed og livskvalitet. Derfor er en nabolageffekt, der kan udledes af fjordbyerne, øget livskvalitet. Dermed supplerer teorierne hinanden i specialet, ved at kunne forklare forskellige men på visse punkter sammenhængende aspekter af specialets problemformulering.

Da nærværende speciale er abduktiv og et primært teorigenererende casestudie, er jeg opmærksom på, at jeg i empirien har fundet mønstre, som teorierne ikke kan forklare. Da Sampsons teori oprindeligt er udarbejdet i en kriminologisk kontekst, som primært fokuserer på nabolageffekten i forhold til at begå kriminalitet, og Veenhovens teori oprindeligt er tiltænkt lykkeforskningen, så anvender jeg teorierne udenfor deres oprindelige kontekst, hvilket gør, at de teoretiske begreber til tider må strækkes i retningen af specialet. Eksempelvis har jeg selv måtte udlede, hvilke sociale processer i fjordbyerne, som er relevant for at indfange kollektiv mestring der. Ligeledes har Veenhovens teori fungeret som et begrebsapparat til at undersøge livskvalitet, uden at han har møntet det på at bo et bestemt sted. Et af de mest centrale fund, som den teoretiske ramme ikke kan forklare, er hvilken betydning indbyggernes tilhørsforhold har, for deres forudsætningen for at indgå i de lokale sociale netværk i fjordbyerne. Sampson nævner i hans teori, at styrken af de sociale bånd har en betydning for den kollektive mestring, men uddyber det ikke yderligere. Derimod kan Sampsons teori om kollektiv mestring være med til at styrke den empiriske analyse i forhold til at komme med et perspektiv på, hvorfor indbyggerne i fjordbyerne oplever, at deltagelse i de sociale arrangementer og at hjælpe hinanden opleves som vigtigt, selvom indbyggerne ikke nødvendigvis har tætte sociale bånd. Årsagen er, at det gør fjordbyen i stand til at løse kollektive udfordringer sammen, og hertil konkluderer specialet, at det i sidste ende også styrker indbyggernes individuelle livskvalitet.

Nærværende speciales resultater har lighedspunkter men adskiller sig også fra resultaterne i den eksisterende forskning. Olivas forskning om landdistrikter har lighedspunkter med nærværende case,

da han konkluderer, at pensionistvandring og tilflytning af eks-byboere øger den sociale diversitet og skaber nye smeltedigler, som gør landdistrikterne mere heterogene. I nærværende undersøgelse opleves tilflytninger af unge og børnefamilier, som ændrer på den sociale diversitet i fjordbyerne, som her udfordrer de lokale sociale netværk. Oliva mener yderligere, at bilbrug er en afgørende faktor for mobilitet i landdistrikterne, hvilket også gør sig gældende i fjordbyerne, hvor indbyggerne fortæller om udfordringerne ved de fysiske afstande til f.eks. indkøbsmuligheder og afhængigheden af bil.

Anja Jørgensen et al. fokuserer på samspillet mellem de kommunale kræfter og indbyggerne, hvilket adskiller sig fra nærværende undersøgelse, som udelukkende konkluderer på baggrund af indbyggers fortællinger. Omdrejningspunktet i Jørgensens et al.s undersøgelse er, hvorledes der bedst skabes lokal udvikling i de danske landdistrikter, mens omdrejningspunktet i nærværende undersøgelse i stedet er hvordan de lokale sociale netværk praktiseres i fjordbyerne. Fælles for de to undersøgelser er, at casen udfolder sig i en dansk udkantkommune. Meget eksisterende forskning af landdistrikter har på fokus på udvikling, hvorimod dette speciale beskæftiger sig primært med udfaldet for den enkelte indbyggers livskvalitet. Udviklingsperspektivet er dog ikke fjernet fra nærværende speciale, da den eksisterende forskning indikerer en række udfordringer, såsom fraflytning og stigende gennemsnitsaldrer, i landdistrikter. Den kollektive mestring i fjordbyerne mobiliseres for at fremme sociale netværk, som bringer lokalsamfundets indbyggere i spil og øger oplevelsen af tilhørsforhold. Herved kan den kollektive mestring betragtes som en lokal ressource til og et mere eller mindre utilsigtet forsøg på landdistriktsudvikling.

Nærværende speciale har både ligheder og forskelligheder med Andreas Lindegaard Jacobsens undersøgelse af steds betydning for indbyggernes mentale helbred. Først og fremmest adskiller undersøgelsen sig ved, at Jakobsens resultater bygger på kvantitativ empiri. Jakobsens undersøgelse bygger derfor på 'hårde' data såsom uddannelsesniveau og arbejdsløshed, mens nærværende undersøgelse bygger på indbyggernes fortællinger og oplevelser af det lokale sociale netværk. Derudover ser Jakobsen på mental sundhed som resultat, hvor denne undersøgelse fokuserer på indbyggernes oplevede livstilfredshed. De to undersøgelser ser på to forskellige aspekter af livskvalitet. Derudover har resultaterne den lighed, at det i begge undersøgelser konkluderes, at livskvaliteten ikke blot er et resultat af individets egne sociale faktorer, men at vi også bliver nødt til at se på de sociale forhold i det geografiske område, hvor individet er bosat.

Den sidste eksisterende forskning, som jeg vil fremhæve her, er Kantar Gallups undersøgelse. Fælles for denne undersøgelse og nærværende speciale er, at de begge undersøger det sted man bors betydning. Gallups undersøgelse bygger dog på kvantitative data. Kantar Gallups undersøgelse viser at få mener at det sociale samvær er den vigtigste årsag til at man bor, der hvor man gør. I nærværende undersøgelse fortæller indbyggerne i fjordbyerne, at de oplevede, at det har en betydning, men at der også var mange andre faktorer, som havde en betydning. Det kan dog være svært

at sammenligne Kantar Gallups kvantitative data med fjordbyindbyggernes oplevelser meningsfuldt, fordi de bygger på to forskellige metoder. Resultaterne i Gallups undersøgelse viser dog, at naturen og boligpriserne har den største betydning for, hvorfor man bor hvor man gør i landdistrikterne. Samme faktorer fortæller indbyggerne i fjordbyerne har en betydning for, at de bor der hvor de gør.

Specialets resultater er påvirket af min informantindsamling, bl.a. fordi jeg har valgt en case i mit nærområde, hvor flere af mine informanter kender mig udenfor min forskerrolle. Det har haft den betydning, at nogle af informanterne sandsynligvis har tilbudt at deltage i et interview, fordi de kendte mig. Kun i interviewet med Maria var det en smule svært at opretholde hendes interesse for emnet, mens det i de andre interviews, hvor jeg kendte informanten, ikke var anderledes end i de interviews, hvor jeg ingen kendskab havde til informanten. At jeg har lavet informantindsamlingen i Facebookgrupper, har haft den betydning for specialets resultater, at jeg kun har informanter, som oplever at være en del af det lokale sociale netværk. Min informantgruppe rummer ikke de indbyggere, som ikke er en del af det lokale sociale netværk. Disse indbyggere får jeg først kendskab til i interviewsituationerne. Det har den betydning for resultaterne, at de kun er dannet på baggrund af fortællinger fra indbyggere, som mener at det er relevant at italesætte lokale sociale netværk. Det kan dog være svært at indfange de informanter, som ikke har interesse i at tale om deres liv i fjordbyerne, da det kan formodes, at det sjældent er dem, der ikke er en del af noget, som frivilligt melder sig til at deltage i et interview.

Ligeledes er specialets resultater afhængige af metodevalget. Alt empirien er her indsamlet ved hjælp af semistrukturerede interviews, hvilket har givet en både struktureret men også fortællende empiri. Visse steder har metodevalget afgrænset informanterne i at fortælle om oplevelser, som lå udenfor interviewguiden, og der kan derfor være vigtige pointer, som er gået tabt. Derudover har metodevalget åbnet en dør til informantens fortællinger og samtidig styret empirien i en retning, så det har været særdeles relevant i forhold til at kunne konkludere på specialets problemformulering. I interviewet med Per slutter vi af med at gå en tur på hans grund, fordi han spørger, om jeg har lyst. Denne tilføjelse til interviewet oplevede jeg gav et ekstra indblik i informanten, og hvor han boede. Derfor havde inddragelsen af en rundvisning i det område informanterne bor, kunnet visualisere de steder, som der bliver snakket om i interviewene, og sætte nye samtaler om det vi ser i gang.

Nærværende speciales analytiske generaliserbarhed styrkes af, at flere af specialets resultater stemmer overens med resultaterne i den eksisterende forskning. Derudover er specialets teoretiske ramme ligeledes med til at styrke den analytiske generaliserbarhed, da mange af teoriernes aspekter ligeledes er gældende i specialets resultater. Dermed kan det konkluderes, at nærværende speciales resultater kan generaliseres til lignende cases. Ved at skabe gennemsigtighed i specialets undersøgelse er det

muligt at overføre processen til lignende cases, hvor man vil have mulighed for at finde tilnærmelsesvis samme resultater. Processen vil f.eks. kunne overføres til andre småbyer i udkantsdanmark, som mindre om fjordbyerne kontekstuel, da dette er vigtigt for generaliseringsmuligheden. Nærværende undersøgelse har den bias, at informanterne kan siges ikke at være repræsentativ for populationen, idet de indbyggere, som ikke er en del af de lokale sociale netværk ikke er repræsenteret i informantgruppen. Der kan dog argumenteres for, at dette ikke har en stor betydning for besvarelse af problemformuleringen, da de indbyggere, som ikke indgår i det lokale fællesskab, vil have svært ved at svare på problemformuleringen, og derfor er de mindre relevante at inddrage. Det kan siges, at det her ønskes at repræsentere de lokale sociale netværk i fjordbyerne og ikke blot fjordbyerne.

Litteraturliste

- Antoft, Rasmus og Salomonsen, Heidi Houlberg (2012): "Det kvalitative casestudium – introduktion til en forskningsstrategi" i Antoft, Rasmus et al. (red) *Håndværk og horisonter – tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Syddansk Universitetsforlag, Odense. S. 29-54.
- Birkler, Jacob (2014): "Begrundelsesformer" i *Videnskabsteori – en grundbog*. Forlaget Munksgaard, København. S. 79-82.
- Danmarks statistik (2021): *Befolknings udvikling 2020*. S: 96.
- Fuglsang, Lars, Olsen, Poul Bitsch og Rasborg, Klaus (Red.) (2014): "Introduktion" i *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne – på tværs af fagkulturer og paradigmer*. Samfundslitteratur, Frederiksberg C. S. 32-33 og 48.
- Gangs, Herbert J. A (1961): "Planning and Social Life: Friendship and Neighbor Relations in Suburban Communities" i *Journal of the American Institute of Planners*. S. 133-140.
- Gangs, Herbert J. B (1961): "The Balance Community: Homogeneity or Heterogeneity in Residential Areas?" i *Journal of the American Institute of Planners*. S. 175-184.
- Højberg, Henriette (2014): "Hermeneutik" i Fuglsang, Lars et al. (Red.) *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne – på tværs af fagkulturer og paradigmer*. Samfundslitteratur, Frederiksberg C. S. 289-322.
- Jakobsen, Andreas Lindegaard (2021): "Neighborhood socioeconomic deprivation and psychiatric medication purchases. Different neighborhood delineations, different results? A nationwide register-based multilevel study" i *Health and Place* 72. Elsevier Ltd. S. 1-10.
- Jakobsen, Andreas Lindegaard og Lund, Rolf Lyneborg (2022): "Sociogeografisk ulighed i mentalt helbred" I *Geoforum – mødestedet for geografisk information nr. 231*. S. 8-11.
- Jacobsen, Michael Hviid (2015): "Metodologiske perspektiver" i Jacobsen, Michael Hviid m.fl. *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. Hans Reitzels Forlag, København. S. 551 og 557.
- Jørgens, Anja, Fallov, Mia Arp og Nielsen, Rikke Skovgaard (2021): "Just ask Eric': On the Importance of Governance Efficacy, Territorial Ties and Heterogenous Networks for Rural Development" i *Sociologia Ruralis*, Vol. 61 nr. 2. John Wiley & Sons Ltd, New Jersey. S. 303-321.
- Kantar Gallup (2021): "Danskerne i det byggede miljø – en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Kantar Gallup for Videncenter Bolius og Realdania". S. 3, 9, 44 og 51.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2015): "Ethiske spørgsmål i forbindelse med interview" i *Interview – det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag, København. S. 105-126.
- Kyst- og Fjordcentret.dk (2016): "Naturpark plan for Randers fjord". (sidst set 13/9 2022).
<https://kystogfjordcentret.dk/naturpark-plan-randers-fjord/>

Lund Madsen: Anders (2020): "Norddjurs: Smølften - Trods dårlige odds #3". Produceret af Realdania. Min. 2:30-6:00.

<https://realdania.dk/podcasts/trods-daarlige-odds-norddjurs>

Naturparkrandersfjord.dk: "Norddjurs Kommune". (sidst set 12/9 2022).

<https://www.naturparkrandersfjord.dk/om-os/norddjurs-kommune/>

Norddjurs Kommune (2019): "Plan- og Udviklingsstrategi 2019." S. 1-24. (hentet 7.8.2022).

Norddjurs Kommune (2021): "Budget 2022-2025". (sidst set 12/9 2022).

<https://norddjurs.dk/Media/637879440475195529/Trykt-budget-til-hjemmeside.pdf>

Nygaard, Anders, Askgaard, Helle og Eggert, Birgit (2017): "Norddjurs Kommune" i TrapDanmark.dk. (sidst set 12/9 2022).

https://trap.lex.dk/Norddjurs_Kommune

Oliva, Jesús (2010): "Rural Melting-pots, Mobilities and Fragilities: Reflections on the Spanish Case" i *Sociologia Ruralis Vol. 50 nr. 3*. Blackwell Publishing, Oxford. S. 278-295.

Pedersen, John (2009): "Gammeldags torvemarked på Stenalt" i *Århus Stiftstidende.dk*. (sidst set 12/9 2022).

<https://stiften.dk/artikel/gammeldags-torvemarked-p%C3%A5-stenalt>

Quist, Hans-Peter Y. og Jørgensen, Anders Bastrup (2022): "Social Kapital" i Greve, Bent, Jørgensen, Anja og Larsen, Jørgen Elm (Red.) *Det danske samfund – centrale ideer og principper*. Hans Reitzels Forlag, København. S. 457-583.

Realdania.dk: "Livskvalitet i yderområder og landdistrikterne" (sidst set 12/9 2022).

<https://realdania.dk/projekter/livskvalitetyderomraaderoglanddistrikter>

Riis, Ole (2005): "Hvem skal man inddrage i undersøgelsen?" i *Samfundsvidenskab i praksis - introduktion til anvendt metode*. Hans Reitzels Forlag, København. S. 64.

Riis, Ole (2012): "Kvalitet i kvalitative studier" i Jacobsen, Michael Hviid og Jensen, Sune Qvotrup (Red.). *Kvalitative udfordringer*. Hans Reitzels Forlag, København. S. 345-373.

Rosenmeier, Sara Lea (2007): "Den sociale kapitals fædre" i Hegedahl, Paul og Rosenmeier, Sara Lea (Red.) *Social kapital som teori og praksis*. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg. S: 10 og 31.

Roskilde universitet.dk: "Social kapital i landdistrikter". (sidst set 12/9 2022).

<https://forskning.ruc.dk/da/projects/social-kapital-i-landdistrikter>

Sampson, Robert J. (2011): "Neighborhood effects, causal mechanisms and the social structure of the city" i Demeulenaere, Pierre *Analytical Sociology and Social Mechanisms*. Cambridge. S. 227-248.

Sampson, Robert J. (2012): "The Theory of Collective Efficacy" i *Great American city: Chicago and the enduring neighborhood effect*. The University of Chicago press, Chicago. S. 151, 157.

Tanggaard, Lene og Brinkmann, Svend (2015): "Interview: samtalen som forskningsmetode" i *Kvalitative metoder – en grundbog*. Hans Reitzels Forlag, København. S. 29-54.

Tanvig, Hanne W. (2005): "Hvad er et landdistrikt" i *At være eller ikke at være – Landdistrikter i bevægelse*, Center for forskning og udvikling i landdistrikter. S. 4-7.

Tanvig, Hanne W. og Svendsen, Gunnar L. H: (2005): Lokale forskelle og udvikling – bud efter forskellige landdistriktspolitik, Center for forskning og udvikling i landdistrikter. S. 15.

The WHOQOL Group (1996): "What quality of life" i *World Health Forum*, vol. 17. S. 354-356.

Veenhoven, Ruut (2000): "The Four Qualities of Life – Ordering Concepts and Measures of the Good Life" i *Journal of Happiness Studies*. Kluwer Academic Publishers, Netherlands. S. 1-39.

Veenhoven, Ruut (2015): "Social Conditions for Human Happiness – A review of research" i *International Journal of Psychology*. S. 1-24.

Zachariae, Bobby og Bech, Per (2008): " Livskvalitet som begreb" i *Ugeskriftet Læger 170/10*. S. 821-825.

Østergaard, Eva (2018): "Borgmestertopmøde: Hvordan kan vi øge bosætningen i landdistrikterne?" i *Landdistrikternes fællesråd*. (sidst set 12/9 2022).

<https://www.landdistrikterne.dk/pressemeddelelser/borgmestertopmoede-hvordan-kan-vi-oege-bosaetningen-i-landdistrikterne/>